

MALMÖ HÖGSKOLA
LÄRANDE OCH SAMHÄLLE

Examensarbete
15 högskolepoäng, grundnivå

”Man måste vara flexibel och söka
ändå”

En kvalitativ studie av humaniorastudenters etablering på
arbetsmarknaden

” You have to be flexible and apply anyway”

*A qualitative study of humanities students' establishment in the
labour market*

Per Ehn
Malin Schaub

Studie- och yrkesvägledarexamen 180 hp

Examinator: Roland Ahlstrand

Datum för slutseminarium: 2017-05-31

Handledare: Niklas Gustafson

Sammanfattning

Tidigare forskning visar att studenter med examen inom humanioraämnen spenderar längre tid i arbetslöshet, har oftare arbeten som har låg eller ingen relevans till deras tidigare utbildning och arbetar oftare deltid än studenter från andra utbildningar. Trots detta visar statistik på att ett stort antal studenter ansöker till kandidatprogram inom humaniora varje år.

Syftet med denna studie är att undersöka hur etableringsprocessen har sett ut för studenter med kandidatexamen inom humaniora. Studiens frågeställningar lyder: *Hur har respondenterna upplevt sin övergång från heltidsstudier till arbete som huvudsysselsättning efter examen? Vilka faktorer tror respondenterna kan ha påverkat deras möjligheter till att erhålla ett arbete som huvudsysselsättning efter examen? Vilka insatser anser respondenterna att kandidatprogrammen gjort för att öka deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen?*

Studien baseras på kvalitativa semistrukturerade intervjuer med sex före detta humaniorastudenter som har etablerat sig på arbetsmarknaden och har förvärvsarbete som huvudsaklig sysselsättning vid intervjutillfället.

Studien visar att det är flera faktorer som ömsesidigt och i interaktion med varandra haft en påverkan på respondenternas möjlighet att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning. Några faktorer som varit betydelsefulla är: arbetsmarknad, geografiskt läge, kamrater, arbetsplats och familj. Det framkommer även att ovissheten som respondenterna upplever inför framtida arbetsliv kan hanteras genom att de utnyttjar vad teorin om planned happenstance benämner som slumpen. Respondenternas sociala kapital har varit en dörröppnare för dem när det kommer till arbetsmöjligheter. Slutligen så framkommer det även att respondenternas habitus och handlingshorisont har varit en påverkansfaktor för vad de ser som möjliga val i sin karriärutveckling.

Nyckelord: humaniora, kandidatexamen, arbetsmarknad, etablering.

Förord

Vi vill tacka våra respondenter som ställde upp på att bidra med sina erfarenheter, vår handledare Niklas Gustavsson, våra korrekturläsare Ida Cronvall och Pauline Friis och oss själva för att vi var goda författarkamrater. Stort tack till kafeterian på Malmö Högskola för att ni försåg oss med kaffe och tilltugg ☺.

Arbetsfördelning:

Följande studie har genomförts i par. Uppsatsen samtliga kapitel har skrivits i samarbete mellan studiens författare. Respektive författare har ansvarat för det första utkastet av diverse stycken, vi har sedan gemensamt och växelvis redigerat samtliga kapitel för att göra dem enhetliga. Vidare har studiens intervjuer och efterföljande transkribering av samtalen har fördelats jämnt mellan båda författare, alltså tre intervjuer och tre transkriberingar var. Analyskapitlet samt diskussionskapitlet har sammanställts gemensamt och i dialog mellan båda författare.

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.2 Begreppsbeskrivning.....	9
1.3 Disposition	9
2 Tidigare forskning	10
2.1 Humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en svensk kontext.....	10
2.2 Humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en internationell kontext.....	12
2.3 Humanioras vara eller icke vara.....	13
2.4 Humanioraprogram leder till generiska färdigheter	14
2.5 Sammanfattning	15
3. Teori	16
3.1 De olika formerna av kapital.....	16
3.2 Careership	17
3.2.1 Habitus	17
3.2.2 Handlingshorisont	17
3.2.3 Brytpunkter	18
3.2.4 Fält	18
3.3 The STF model.....	18
3.4 Planned Happenstance	19
3.5 Sammanfattning	21
4. Metod	22
4.1 Metodval och metoddiskussion.....	22
4.2 Undersökningsgrupp och kandidatprogram	23
4.2.1 Kandidatprogrammen inom humaniora som representeras i studien	24
4.2.2 Respondenter.....	24
4.2.3 Europastudier med humanistisk profil	24
4.2.4 Religionsbeteendevetenskap	25
4.2.5 Digitala kulturer	25
4.3 Datainsamling	26
4.4 Validitet och reliabilitet.....	26
4.5 Analysform.....	27
4.6 Etiska ställningstaganden	27
5 Resultat	29

5.1 Övergång från studier till arbete som huvudsaklig sysselsättning	29
5.1.1 Slumpens inverkan i respondenternas karriärutveckling.....	31
5.2 Faktorer och influenser som kan ha påverkat respondenternas möjligheter till att erhålla arbete som huvudsysselsättning	33
5.3 Med blicken mot framtiden.....	34
5.4 Sammanfattning	36
6. Analys.....	37
6.1 Det <i>sociala systemet</i> och det <i>sociala kapitalet</i> påverkar förutsättningar för respondenternas karriärmöjligheter.....	37
6.1.1 Sociala relationer begränsar arbetsmarknaden.....	37
6.1.2 Det sociala nätverkets möjliggörande i jakten på arbete.....	38
6.2 Det öppna förhållningssättet leder respondenterna in på nya vägar.....	39
6.3 Att gå från student till arbetssökande kräver eftertanke.....	41
6.4 Respondenternas kompetenser och dess värde på arbetsmarknaden.....	42
6.5 Sammanfattning	44
7. Diskussion	45
7.1 Resultatdiskussion.....	45
7.2 Metoddiskussion	47
7.3 Teoridiskussion	48
7.4 Förslag på fortsatt forskning	49
Referenslista	50
Bilagor	53
Tabell 1 Respondenternas fingerade namn, utbildning och nuvarande arbete.....	53
Intervjuguide	54

1 Inledning

I en rapport från Riksrevisionen görs en utredning kring studenters anställningsbarhet samt på vilket sätt och i vilken grad olika myndigheter och utbildningsväsendet bidrar till studenternas anställningsbarhet efter erhållen examen (Lindström & Svensson, 2009). Motivet till utredningen beskrivs vara missnöjdhet hos såväl arbetsgivare som studenter gällande bristen på arbetslivsanknytning i många utbildningar på universitets- och högskolenivå (ibid. 14). En annan dimension som nämns är den ekonomiska, både ur ett samhällsperspektiv och ett individperspektiv. Författarna menar att unga som utbildar sig ofta tar lång tid på sig att fullfölja sin utbildning och att inträde på arbetsmarknaden på så sätt blir förskjutet framåt, vilket i ett samhällsekonomiskt perspektiv innebär minskade skatteintäkter under studenternas utbildningsperiod. Likväl som att denna utdragna etablering på arbetsmarknaden kan ha en negativ inverkan på individens livsinkomst (ibid. 13).

I en rapport från Universitetskanslersämbetet visar statistik att olika utbildningar leder till olika lång etableringstid på arbetsmarknaden (Nilsson & Viberg, 2015). I statistiken går det att utläsa att studenter med erhållen examen från program inom humaniora har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än majoriteten av övriga undersökta examensämnen. Det enda undantaget är alumner som har en examen från det konstnärliga området som har en ännu lägre etableringsgrad (ibid. 24).

Mellan åren 1995 fram till 2012 så har etableringsgraden för studenter från humaniora och teologi pendlat mellan 50 till 60 procent ett halvår till ett och ett halvt år efter examen, med undantag för mitten på 00-talet då etableringen sjönk till 40 till 50 procent. Humaniora och teologi nådde sin högsta andel etablerade på arbetsmarknaden år 2008 (60 %), men sedan dess har etableringsgraden sjunkit till 52,8 procent läsåret 2011–2012 (ibid. 17). Detta kan jämföras med snittet för samtliga undersökta utbildningsområden vilket låg på 80,7 procent (ibid, 24).

Detta kan ställas i kontrast till statistik från SCB som från läsåret 2007 till läsåret 2012 visar att allt fler studerar humaniora i Sverige, en ökning på ca 10 000 studenter. Dock är andelen av humaniorastudenter relativt konstant under denna tid med ca 25 procent av landets högskole- och universitetsstudierande. Värt att notera är att SCB använder en vidare definition av vilka ämnesområden som ingår i humaniorafältet än vad

universitetskanslersämbetet gör i sin rapport (SCB 2009, 213; SCB 2010, 532; SCB 2011 231; SCB 2012, 298; SCB 2013, 300; SCB 2014, 314).

Även internationellt återfinns statistik som visar på en svår etableringsprocess för de med examen inom humaniora. I Staklis och Skomsvolds (2014, 7–9) rapport visar det sig att humanioraalumner i hög grad har ett arbete som inte är relevant till deras utbildning vid jämförelse med andra kandidatutbildningar.

Vi finner en förvånande diskrepans i att antalet humaniorastudenter har ökat sedan 2007, medan etableringsgraden har sjunkit sedan 2008. Faktumet att humaniorastudenter utgör uppemot en fjärdedel av samtliga högskole- och universitetsstudenter i Sverige men att etableringsgraden för humaniora är bland de lägsta av de undersökta utbildningsområdena finner vi paradoxalt. Vi vill därför undersöka hur studenter som med examen inom humaniora lyckats etablera sig på arbetsmarknaden och erhållit ett arbete som huvudsaklig sysselsättning trots de svårigheter som rapporter och statistik visar på när det kommer till deras etablering.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur etableringsprocessen har sett ut för studenter med kandidatexamen inom humaniora. Vi ställer oss följande frågor:

- Hur har respondenterna upplevt sin övergång från heltidsstudier till arbete som huvudsysselsättning efter examen?
- Vilka faktorer tror respondenterna kan ha påverkat deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsysselsättning efter examen?
- Vilka insatser anser respondenterna att kandidatprogrammen gjort för att öka deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen?

1.2 Begreppsbeskrivning

Här följer några begrepp som används i studien. I denna uppsats används övergång till arbetsmarknaden för att benämna skiftet mellan heltidsstudier till lönearbete som huvudsaklig sysselsättning. I denna studie används begreppet *generiska färdigheter* för att beskriva färdigheter som inte direkt korrelerar till en arbetsplats eller yrkeskategori utan kan appliceras på en bred mängd yrken. Exempel på generiska färdigheter är att på ett adekvat vis uttrycka sig skriftligt, ha analytisk förmåga, samarbetsförmåga och god kommunikationsförmåga. Med *karriärutveckling* menas i denna studie de olika steg som en individ tar i sin karriär, som exempelvis val av studier, arbetsansökan, skifte av yrken eller befordran. Begreppet *humaniora* används i denna studie som en samlingsterm för områden inom filosofi, historia, språk och estetiska ämnen. Här ingår ämnen som etnologi, filosofi, historia, idéhistoria, genusvetenskap, estetik, konstvetenskap, retorik, språk och litteraturvetenskap. Med begreppet *anställningsbar* avser vi i detta examensarbete att vara väl förberedd inför arbetslivet samt att ha kvalifikationer och kompetenser som efterfrågas och förväntas på arbetsmarknaden. Begreppet *etablerad* används i denna studie för att beskriva respondenternas sysselsättning och inbegriper i detta fall både förvärvsarbete samt egenföretagande. Med begreppet *nyutexaminerad* avser vi i detta examensarbete de som tagit examen från högskola eller universitet inom de senaste fem åren.

1.3 Disposition

I kapitel två i denna studie sammanfattas tidigare gjord forskning som är relevant till ämnesområdet. I efterföljande kapitel tre så visas de teorier och begrepp som kommer ligga till grund för den senare analysen. I kapitel fyra förklaras den metod som används för att tillförskaffa empirin för studien. I kapitel fem sammanfattas det empiriska material som insamlades genom intervjuer med respondenter. Därefter analyseras empirin utifrån studiens teoretiska utgångspunkter i kapitel sex. Avslutningsvis i det sjunde kapitlet diskuteras studiens resultatkapitel och analyskapitel i syfte att knyta an till tidigare forskning. Avslutande reflektioner kring metod och teori kommer redogöras för därefter.

2 Tidigare forskning

Tidigare forskning har tematiserats i följande fyra teman: humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en svensk kontext, humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en internationell kontext, humanioras vara eller icke vara och Humanioraprogram leder till generiska färdigheter. En sammanfattning avslutar kapitlet om tidigare forskning.

2.1 Humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en svensk kontext

Utvärderingsenheten vid Lunds universitet har publicerat två rapporter angående humaniorastudier i förhållande till yrkeslivet. Schougs rapport (2008) bygger på tre faser av empirisk insamling, den första var en kartläggning via Ladok-register (datorbaserat system för dokumentation av studieresultat för universitetsstuderande) via Lunds universitet där de som avlagt examen mellan åren 2001 och 2006 granskades, den andra var en intervjustudie med 31 respondenter mellan åren 2000 och 2006 och den sista fasen bestod av en större enkätundersökning med respondenter som avlagt examen antingen år 2002 eller år 2004.

I Schougs rapport (2008) framkommer det att studenter som studerar humaniora ofta har diffusa uppfattningar om sitt framtida yrkesliv. Studievägen för humaniorastudenter beskrivs ofta som krokig, det påtalas även att det är många som inte slutför sina studier inom humaniora samt att många inte plockar ut sin examen trots att de kvalificerade (Schoug 2008, 106–108). Vissa studenter läser humaniora för att de upplever det som spännande och intressant, andra studenter har ett tydligare fokus på studierna som en framtidsinvestering (ibid.).

Rapporten visar olika sidor av humaniorastudenternas etablering på arbetsmarknaden. Å ena sidan visar empiri från deras intervjustudie att många studenter upplever övergången från universitetsstudier till arbete som snårig och svår. Å andra sidan visar empiri från enkätstudien på en betydligt ljusare bild av etableringsprocessen för

humaniorastudenterna. I enkätstudien framkom det att det endast är en liten skillnad mellan de som är renodlade humaniststudenter och de som har andra examen när det kommer till lönenivå, etableringstid och kompetenskrav i arbetet (ibid. 107).

I rapporten går det utläsa att de som läser humaniora med inriktning mot historia och filosofi ofta kommer från studievana hem. Resultaten visar även att de som läser språk och de som kompletterar sin humaniorautbildning med andra studier i lägre grad kommer från studievana hem. De menar även att studenternas bakgrund kan ha påverkan på deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden efter studierna (ibid. 108).

I den andra av utvärderingsenhetens rapporter författade av Armgard, Fasth och Nelsson (2002) undersöks vilka typer av arbeten som humaniorastudier leder fram till samt huruvida färdighetsträningen under utbildningen matchar arbetslivets krav. I rapporten beskrivs det övergripande syftet på detta vis:

“Ett övergripande syfte för alumniundersökningar är att bidra till att kvalitetssäkra utbildningens innehåll. Våra utgångspunkter är bl.a. arbetslivets förändring och ”nya” förväntningar på akademikers yrkesroller, med en betoning på kommunikationsfärdigheter, förändringsbenägenhet och social kompetens.” (ibid. 7)

Rapporten bygger på empiriskt material från två enkätstudier med 309 respondenter respektive 284 respondenter samt en intervjustudie med tio respondenter. Respondenterna i studierna hade avlagt sin examen under läsåren 1995/96 resp. 1997/98 (ibid 8–9). Det är alltså en rapport som går lite längre tillbaka än den förstnämnda, dock med samma svenska kontext som vi finner i den första artikeln. I rapporten framkommer det bland annat att två av tre studenter som tar examen inom humaniora i Sverige är kvinnor samt att nästan alla studenter motiverar sitt val av utbildning på grund av intresse. Endast var fjärde humanist i rapporten motiverade sitt val av utbildning för att det ska leda till bestämda yrken. Av de som deltog i rapportens studie så planerade de främst att utbilda sig till lärare, arkeolog, journalist/informatör, bibliotekarie, samt yrken inom musei- och översättarbranschen. Samtidigt visar studien att tankar om och intresset för framtida arbetsliv infinner sig hos studenterna först några år in på utbildningen (Armgard et. al. 2002, 10).

Vidare framkommer det att det är vanligt att studenterna har studerat andra ämnen och kurser utöver sina examina inom humaniora, 85 procent av dem i studien har även studerat samhällsvetenskapliga ämnen och totalt cirka 63 procent har ytterligare eftergymnasiala utbildningar. Ungefär två tredjedelar av dem med studier utöver humaniora genomförde studierna efter att de hade erhållit sin humanioraexamen, och många av dem

kompletterade sin examen med någon form av yrkesinriktad utbildning (ibid. 11). Vid en undersökning år 2000 framkommer det att drygt 80 procent av humaniorastudenter hade valt samma utbildning om de hade fått börja om (frågan ställdes under studietiden) men att den siffran blev lägre ju längre tid som passerat sedan examen (ibid. 11–12).

Gällande arbetsliv efter examen visar rapporten att alumner som avlagt humanistisk grundexamen förvärvsarbetar i lägre utsträckning än examinerade från flera andra utbildningar (Armgard et. al. 2002, 13). Majoriteten av de som förvärvsarbetade hade en fast anställning (56 %) medan 36 procent hade en tillfällig anställning och 4 procent drev ett eget företag (ibid.)

2.2 Humaniorastudenters etablering på arbetsmarknaden i en internationell kontext

I en sydafrikansk undersökning från 2016 undersöks förhållandet mellan utbildning och tid av arbetslöshet efter erhållen examen bland studenter vid ett universitet i Sydafrika. Faktorer som tas i beaktning är bland annat val av utbildning, ålder, kön och etnicitet. I artikeln redogörs det för att en större andel studenter väljer att ta examen inom humaniora (40 %) än examen inom tekniska och naturvetenskapliga utbildningar (28 %) trots att alumner med examen inom humaniora i mycket högre utsträckning befinner sig i arbetslöshet (Mncayi & Dunga 2016, 413).

Genom en kvantitativ enkätundersökning tillfrågades slumpmässigt valda alumner från ett universitet i Sydafrika. Totalt 233 enkätsvar användes i analysen av studien varav 25 procent av respondenterna hade examen inom humaniora. Majoriteten av de arbetslösa alumnerna hade en examen inom humaniora (46,2%), följt av handel (42,3%), I kontrast till detta så utgjorde de med examen inom utbildning och naturvetenskap låga andelar av de arbetslösa (7,7 % respektive 3,8 %).

Det konstateras att typen av erhållen examen påverkar inte bara typen av anställning efter examen, utan även tiden av arbetslöshet. Examen inom humaniora, public management, public administration och politics resulterar i längst period av arbetslöshet (cirka 19 månader) jämfört med alumner från engineering (upp till fyra månader) (ibid. 420). Författarna rekommenderar att universitet underlättar studenternas etablering på

arbetsmarknaden genom att bättre matcha arbetsmarknadens behov såväl som förbättrad karriärvägledning.

I Staklis och Skomvolds (2014) rapport undersöks studenters övergång till arbetsmarknaden ett år efter erhållen kandidatexamen mellan åren 1992–1993, 1999–2000, och 2007–2008. I rapporten framkommer det bland annat att alumner med examen inom humaniora stod för den största andelen arbetslösa ett år efter examen (12 %) år 2009. Detta kan jämföras med alumner inom teknik, utbildning och datavetenskap som motsvarade 5 till 6 procent av de arbetslösa vardera samma år (Staklis & Skomsvold 2014, 8).

En av huvudiakttagelserna i rapporten var att studenter som arbetar inom ett yrke som är nära förknippat med sin utbildning generellt sett tjänar mer än de som arbetar med något som är delvis relaterat eller orelaterat till deras utbildning (ibid. 3). När det gällde alumner som hade erhållit arbeten som var orelaterade till deras ämnesområde så var alumner från humaniora överrepresenterade bland samtliga tre årgångar jämfört med övriga utbildningar, det vill säga 51 procent under 1994, 44 procent år 2001 och 55 procent år 2009. Detta kan jämföras med examen inom hälsa och sjukvård som låg på 7 procent, 13 procent respektive 9 procent under motsvarande år (ibid. 9).

2.3 Humanioras vara eller icke vara

I Dowling, Rose och O'Sheas (2015) artikel beskriver författarna en allmän debatt kring humaniorastudiers relevans på moderna australiensiska universitet i efterdyningarna av den globala finanskrisen. De lyfter fram att humanioraalumners karriärutveckling och bidrag på arbetsmarknaden har ifrågasatts. Denna samhällsdebatt kring humaniorastudiers relevans utgör bakgrunden till författarnas artikel. Författarnas mål med artikeln är att uppmärksamma den kritiska roll som humaniorastudenter spelar i dagens samhälle som kapabla "världsmedborgare" och föreslår en alternativ metod för att öka anställningsbarheten för de före detta studenter med humanioraexamen, så att deras roll i att tackla globala utmaningar kan bli mer allmänt erkänt. Författarnas slutsatser är att det är viktigt att australiensiska universitet noggrant ser över och omstrukturerar sina generella kandidatutbildningar (generic three year degree) för att de bättre ska kunna förbereda studenterna inför "labyrinten" som är arbetsmarknaden (Dowling, Rose &

O'Shea 2015, 60). De menar att sådana förändringar är viktiga för att generera positiva socioekonomiska fördelar och för att högre studier i Australien ska förbli relevant för allmänheten.

I Fenesi och Sanas (2015) artikel påpekas det att majoriteten av studenter eftersträvar eftergymnasiala studier i syfte att förbättra sina anställningsmöjligheter och höja sin inkomst i framtiden (Fenesi & Sana 2015, 384). Författarna jämför olika utbildningar utifrån mängden ekonomisk avkastning som utbildningarna genererar. Författarna menar att val av utbildning har större inverkan på framtida karriärmöjligheter och inkomst än sociala faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund (ibid. 384). Vidare finner författarna den höga arbetslösheten hos humanioraalumner alarmerande då sådana utbildningar och program är bland de mest eftertraktade utbildningarna med högt antagningstryck (ibid 385).

Resultatet visar att alumner från program inom humaniora befinner sig i en ofördelaktig position på arbetsmarknaden jämfört med alumner från en mängd andra utbildningar inom pedagogik, samhällsvetenskap, ekonomi, naturvetenskap, matematik, datavetenskap och teknik. Före detta studenter inom humaniora fortsätter i högre grad med vidare studier efter examen, är mindre troliga att vara anställda på heltid, är mer benägna att ha arbeten som är orelaterade till deras utbildning och är ofta överkvalificerade för sina arbeten.

Fenesi och Sana föreslår att både grundskola och universitet/högskolor förmedlar kunskap om vilka anställningsmöjligheter som olika problem leder till så att presumtiva studenter kan ta informerade karriärbeslut med kunskap om framtida möjligheter på arbetsmarknaden.

2.4 Humanioraprogram leder till generiska färdigheter

Staklis och Skomsvold (2014, 2) har iakttagit att det på senare tid har funnits en skillnad i arbetslöshet mellan alumner som utbildar sig mot specifika yrken respektive utbildningar som genererar "generiska kunskaper". Det förstnämnda innebär utbildningar som har en stark anknytning till konkreta yrken som inom utbildning och hälsa- och sjukvård, medan mer generiska kunskaper erhålls från konstnärliga utbildningar samt utbildningar inom humaniora. Författarna har funnit att de med konkreta utbildningar

spenderar kortare tid i arbetslöshet än vad de med generiska kunskaper gör. Vidare pekar Armgard, Fasth och Nelssons (2002, 18) rapport mot att arbetslivet i första hand efterfrågar generiska färdigheter som de före detta humaniorastudenterna besitter, såsom att kunna arbeta kritiskt och självständigt samt att argumentera för sin ståndpunkt. Utöver dessa färdigheter efterfrågas en viss IT-kunskap samt förmågan att tolka sociala företeelser och kulturella skeenden. I kontrast till detta framhåller Fensi & Sana (2015, 394) att humanioraalumners höga arbetslöshet kan bero på att humanioraprogram bidrar med generiska kunskaper som tenderar att resultera i orelaterade eller överkvalificerade arbeten. Trots svårigheterna på arbetsmarknaden så menar däremot författarna att dessa studenter erhåller en större grad kritiskt tänkande, kommunikationsförmåga och förmågan att föra komplexa resonemang än studenter från andra program (ibid. 394).

2.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis framkommer det i tidigare genomförda studier att de som studerar humanioraämnen spenderar längre tid i arbetslöshet än studenter från andra utbildningar. När de väl får arbete så är det oftare mindre relaterat till deras utbildning och mer sällan heltidsanställningar jämfört med alumner med andra utbildningar, vilket i sin tur leder till lägre inkomst för studenter med examen inom humanioraämnen. Internationella artiklar tyder på att ju närmare arbetet korrelerar med ens utbildning, desto större blir både lönen och den upplevda tillfredsställelsen med arbetet. Det har även framkommit att utbildningar inom humaniora generellt sett leder till generiska och allmänna kunskaper. De generiska färdigheterna är förvisso användbara i arbetslivet, men matchar inte konkreta yrkesroller på arbetsmarknaden, till skillnad från yrkesspecifika färdigheter som andra utbildningar ger. I vissa artiklar har det argumenterats för att humaniorastudenter är viktiga samhällsmedborgare som bidrar med värdefulla förmågor, och att universitet bör se över sina läroplaner så att studenterna lättare kan komma ut på arbetsmarknaden.

3. Teori

I följande kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkter och begrepp som ligger till grund för studiens analys. Först presenteras Pierre Bourdieus *kapital* efterföljt av Hodkinson och Sparkes *Careershipteori*, sedan Patton och McMahons *STF model* och avslutningsvis *Planned happenstance* av Mitchell et. al. Följande teorier valdes för att kunna kartlägga påverkansfaktorer (STF model) och för att förstå respondenternas tillvägagångssätt till att erhålla ett arbete (planned happenstance). Vi ville även förstå hur respondenternas karriärutveckling gått till (careership). Vi har valt att använda oss av Hodkinson och Sparkes definition av begreppen *fält* och *habitus* istället för Bourdieus ursprungliga begrepp eftersom vi menar att de ligger till grund för och kopplar an till begreppen *handlingshorisont* och *brytpunkt*.

3.1 De olika formerna av kapital

Den franska sociologen Pierre Bourdieu har utvecklat teorin *The forms of capital* (1986). *Kapital* ackumuleras olika mycket hos olika individer och mängden kapital spelar en avgörande roll i möjligheten till att åstadkomma saker med framgång (Bourdieu 1986, 15). Vidare argumenterar Bourdieu för att det finns fler former av kapital än rent ekonomiska, och presenterar i sin artikel en mer nyanserad definition av kapital. Här delas kapital upp i tre former: ekonomiskt kapital, kulturellt kapital och socialt kapital (ibid.16). *Ekonomiskt kapital* är direkt överförbart till pengar som exempelvis äganderätter.

Det *kulturella kapitalet* utgörs av god utbildning, kulturellt kunnande och god smak och Bourdieu liknar det vid en vältränad kropp eller en solbränna: det måste förvärfvas på egen hand (ibid. 18). Kulturellt kapital kan å andra sidan i viss mån ärvas inom en familj i form av en hög utbildningsnivå som går i arv (ibid. 17). Vidare argumenterar Bourdieu för att kulturellt kapital inte kan omvandlas till konkreta ekonomiska tillgångar, men tillskrivs ett (symboliskt) värde på grund av sin sällsynthet och på så sätt gynnar innehavaren (ibid. 18–19).

Det *sociala kapitalet* innebär resurser i form av sociala nätverk, bekantskaper och medlemskap i olika grupper som på olika sätt gynnar innehavaren och skänker denna tillgångar (credit) (ibid. 21). Några exempel på sådana grupper som Bourdieu nämner är släktskap, en stam, skola eller ett visst parti.

3.2 Careership

Med sin Careership-teori ämnar författarna Phil Hodgkinson och Andrew C. Sparkes att presentera en förklaringsmodell för att kunna förstå motivationen bakom individers olika karriärval genom livet. De tar ansats från Pierre Bourdieus begrepp *habitus*, *kapital* och *fält* men använder dessa begrepp på ett något annorlunda vis och tillför även nya begrepp såsom *brytpunkter* (turning points) och *handlingshorisont* (horizon for action).

3.2.1 Habitus

Habitus kan liknas vid “en osynlig hand som kontrollerar en individs handlingar” (Hodkinson & Sparkes 1997, 34). Den osynliga handen i detta exempel innebär individens samlade erfarenheter, preferenser och värderingar, vilket även inkluderar social klass, genus, etnicitet, socialt nätverk, kulturella kontexten och även kroppen i sig (ibid. 33). En persons habitus är en permanent del och ingen individ kan kliva ut ur sitt habitus, så beslutsfattande kan därför aldrig vara kontextfritt (ibid 34).

3.2.2 Handlingshorisont

En persons *handlingshorisont* (horizons for action) kan förklaras som de (karriär)valmöjligheter som en individ ser framför sig baserat på habitus och den aktuella arbetsmarknaden (Hodkinson & Sparkes 1997, 34). Hodgkinson och Sparkes beskriver handlingshorisont som både begränsande och möjliggörande: “*horizons for action both limit and enable our view of the world and the choices we can make within it*” (ibid. 35). Utifrån detta perspektiv så kan två personer med liknande habitus ha olika handlingshorisonter. Det den ena personen ser som ett möjligt karriärval kan den andre avfärda och vice versa, samtidigt som andra delar av handlingshorisonterna kan överlappa.

3.2.3 Brytpunkter

Brytpunkt innebär de tillfällen i en persons liv då den tvingas ta ställning inför framtida yrkesval. Hodkinson och Sparkes identifierar tre olika former av brytpunkter. Strukturella (structural) brytpunkter bestäms av externa faktorer eller institutioner, som exempelvis grundskoleexamen. Självinitierade (self-initiated) brytpunkter är när en individ själv utlöser en förändring, som att säga upp sig från nuvarande arbetsplats. Påtvingade (forced) brytpunkter kan vara oförutsägbara händelser som sker på grund av andra personer eller faktorer, som exempelvis avskedande (Hodkinson & Sparkes 1997, 39).

3.2.4 Fält

Fält kan jämföras med en spelplan med oskrivna regler. På spelplanen befinner sig olika aktörer (exempelvis arbetssökande och arbetsgivare) med olika bakgrund (habitus) och olika målsättningar (drömjobbet, rätt utbildning). Det finns både informella och formella regler på fältet, exempelvis lagar som är en formell regel men även normer som är en typ av informella regler. De olika aktörerna har olika mycket mängder *kapital* att utnyttja i spelet för att nå sina målsättningar (Hodkinson & Sparkes 1997, 36-37).

3.3 The STF model

Wendy Patton och Mary McMahons System theory framework model (STF) är en metateori och ämnar kartlägga samt tydliggöra influenser som påverkar individers karriärval. Författarna har utvecklat en tydligt illustrerad modell som visar en integrering mellan karriärteoriernas innehåll och ett praktiskt redskap (Patton & McMahon 2014, 260–261).

I modellen går att läsa om två huvudkategorier av influenser vilket de kallar det individuella systemet (mikronivå) och det kontextuella systemet (makronivå) (ibid. 243–245). Det *individuella systemet* innefattar faktorer hos individen själv som kön, intressen, hälsa, sexuell läggning, ålder, etnicitet och värderingar. Det *kontextuella systemet* innefattar yttre omständigheter som arbetsplats, familj, media, historiska trender och arbetsmarknad.

Detta breda kontextuella system är indelat i två delsystem, det *sociala systemet* (the social system) och *miljö- och samhällssystemet* (environmental-societal system). Det *sociala systemet* innefattar sådana influenser där det finns en ömsesidig interaktion, som födelseordning inom en syskonskara, familjestorlek, klimat inom en skolklass samt medlemskap i olika grupperingar som ett gäng med vänner, hobbygrupper m.fl. *Miljö- och samhällssystemets* innefattar influenser som politiska beslut, geografiskt läge, socioekonomisk status och arbetsmarknaden (ibid. 245–253).

Vidare vill Patton och McMahon frånga den traditionella synen på karriärutveckling som någon linjärt, och vill hellre utgå från karriär som något ständigt pågående och som kan röra sig framåt och bakåt såväl som fler-riktat och på flera plan eller nivåer. Detta beskriver dem genom följande tre processinfluenser: den ständiga interaktionen och ömsesidiga påverkan mellan individerna och dessa kontextuella system (recursiveness), förändringen över tid (change over time) och slumpen (chance) (ibid. 254–260).

3.4 Planned Happenstance

Kathleen E. Mitchell, Al S. Levin och John D. Krumboltz teori "Planned Happenstance" från 1999 ämnar understryka slumpens roll i individers karriärliv. Författarna argumenterar för att äldre karriärteorier inte är applicerbara på dagens teknologiska och föränderliga värld samt att dagens studie- och yrkesvägledare därför i högre grad bör lyfta upp slumpen med sina klienter (Mitchell et. al. 1999, 116). De menar att det går att utnyttja slumpen på ett fördelaktigt sätt, genom att vägledare uppmuntrar klienter till att generera, känna igen och inkorporera tillfälligheter och slumpartade händelser i sin karriärutveckling:

"There is a crucial difference between someone who passively relies on luck to solve problems and someone who is actively searching while remaining open to new and unexpected opportunities". (ibid. 117)

Mitchell et. al. understryker dock att det inte handlar om att förlita sig på ödet eller att passivt invänta chanser, snarare bör individen vidta åtgärder som leder till möjligheter (ibid. 117). Utifrån planned happenstance-teorin är oförutsägbara händelser inte bara oundvikliga, utan även förmånliga: "*Planned happenstance theory includes two concepts: (a) Exploration generates chance opportunities for increasing quality of life, and (b)*

skills enable people to seize opportunities” (ibid. 118). Genom ett *utforskande* förhållningssätt (exploration) som uppmuntrar till slumpartade möjligheter till förbättrad livskvalitet och *färdigheter* (skills) till att utnyttja och dra fördel av dessa tillfällen så kan individer förbättra sin livskvalitet (ibid 118). De fem färdigheterna innebär: *nyfikenhet* (curiosity), *uthållighet* (persistence), *flexibilitet* (flexibility), *optimism* och *risktagande* (risk taking).

Vidare argumenterar Mitchell et. al. för att vägledare inte enbart bör diskutera individens nuvarande intressen, utan även uppmuntra till införskaffning av nya intressen (ibid. 119). Ett konkret exempel som författaren återger på hur detta kan ske är genom så kallad *informational interviewing*. Det innebär att en klient förbereder ett antal frågor (planned) att ställa en person verksam på en för individen tidigare okänd arbetsplats och att hen sedan utnyttjar och bejakar diverse slumpartade händelser och tillfällen innan, under och efter intervjun (happenstance). Ifall intervjupersonen exempelvis skulle vilja ställa in intervjun på grund av stor arbetsbörda, kan klienten be om att istället få hjälpa till med arbetet utan betalning (ibid. 120).

Utifrån planned happenstance-teorin bör inte heller val av utbildning vara lika definitivt som författarna argumenterar för att det ofta är:

“Planned happenstance is a useful career counseling intervention in that it replaces ‘What is your major?’ with a question such as ‘What questions would you like your education to answer?’” (ibid. 120).

En mer fördelaktig inställning vore enligt författarna att istället ha ett utforskande förhållningssätt och eventuellt ändra inriktning av utbildningen utefter intresse och nyfikenhet, snarare än att slutgiltigt besluta sig för en väg på förhand.

Slutligen så sammanfattar författarna hur planned happenstance-teorin kan implementeras i en studie- och yrkesvägledares dagliga praktik genom fyra steg: (1) normalisera planned happenstance i klientens bakgrundshistoria (2) hjälp klienten omvandla nyfikenhet till inlärnings- och utforskningsmöjligheter (3) Instruera klienten till att producera önskvärda slumpartade händelser, samt (4) instruera klienten till att överkomma hinder för handlande (ibid. 121–122).

3.5 Sammanfattning

Vi har presenterat fyra teorier som vi kommer använda oss av i analysen av vårt insamlade empiriska material för att nå svar på våra frågeställningar. Bourdieu (1986) presenterar en teori om hur en individs tillgångar (*kapital*) kan förstås i olika kontexter (*fält*). *Careershipteorin* (1997) av Hodkinson och Sparkes syftar till att kunna förstå motivationen bakom individers karriärval genom livet genom en förklaringsmodell med inspiration från Bordieus begrepp *fält, kapital och habitus*. Teorin *Planned happenstance* (1997) mitchell et. al. berör hur *slumpen* bör och kan användas i individens karriärutveckling. *STF model* (2014) av Patton och McMahon ämnar kartlägga och strukturera influenser som påverkar individers karriärval både på makro- och mikronivå.

4. Metod

4.1 Metodval och metoddiskussion

Denna studie baseras på kvalitativ metod då avsikten har varit att få en helhetsförståelse av ett fenomen (Larsen 2009, 23). Fenomenet i detta fall är hur våra sex respondenter som före detta studenter med kandidatexamen inom humaniora har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden. Fokus ligger på respondenternas personliga erfarenheter, tankar och funderingar. Då vi vill undersöka så kallat mjuka data har kvalitativ metod valts framför andra former av metoder då målet är att studera respondenternas upplevelser och kvalitativ metod lämpar sig bäst till ändamålet (Larsen 2009, 22).

Fördelar med användandet av kvalitativ metod är bland annat att bortfallet ofta inte blir så stort som vid kvantitativa metoder, det finns möjlighet för följdfrågor för att nå djup och fokus i empirin samt missförstånd är enklare att reda ut under en intervju än vid en utskickad enkät. Nackdelar med en kvalitativ metod är bland annat att intervjuareffekten är mer påtaglig vid en kvalitativ intervju. Intervjuareffekten innebär att intervjuaren eller dess metod har påverkan på respondentens svar, exempelvis kan respondenten svara på ett sådant sätt som den tror att intervjuaren vill (ibid. 24–28).

Vår empiriska insamling har skett genom en semistrukturerad intervju. Vid en semistrukturerad intervju så utgår intervjuaren från en intervjuguide med frågor och teman som skall belysas (Bryman 2011, 415). Vi har organiserat vår intervjuguide utifrån tre teman med tillhörande intervjufrågor som kopplar till studiens frågeställningar, utöver dessa angivna intervjufrågor har vi utrymme för följdfrågor. Dessa teman är: *Hur har respondenterna upplevt sin övergång från heltidsstudier till arbete som huvudsysselsättning efter examen? Vilka faktorer tror respondenterna kan ha påverkat deras möjligheter till att erhålla ett arbete som huvudsysselsättning efter examen? Vilka insatser anser respondenterna att kandidatprogrammen gjort för att öka deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen?*

4.2 Undersökningsgrupp och kandidatprogram

Vi har utgått från ett icke-sannolikhetsurval då vi inte syftar till att göra en generaliserbar studie. Vårt fokus kommer istället vara att få en djupare förståelse för respondenternas upplevelser. Vi har även använt oss av ett godtyckligt urval där vi som författare i förväg har bestämt några karakteristikor som skall finnas hos de respondenter som vi valt ut till vår studie (Larsen 2009, 77–79).

Det finns några centrala variabler som vi har utgått från i vårt urval, vilket kan beskrivas som respondenternas gemensamma karaktärsdrag. Dessa variabler är följande: våra utvalda respondenter skall ha en kandidatexamen från ett kandidatprogram som tillhör den humanistiska institutionen vid ett på förhand givet universitet samt vid intervjutillfället ha ett arbete som huvudsaklig sysselsättning. Utöver dessa gemensamma karakteristikor finns det faktorer som skiljer våra respondenter åt, det finns tre olika kandidatprogram representerade i vårt urval, respondenterna har tagit examen mellan åren 2013 och 2016, samt att det finns en viss variation i åldersfördelning samt könsfördelning.

Genom personal vid universitetet har vi erbjudits kontaktuppgifter till alumner som tog examen från respektive program och som erhöll sin examen mellan åren 2013 och 2016. Dessa potentiella respondenter kontaktade vi genom att ett standardiserat mail skickades med en sammanfattning av studiens syfte tillsammans med författarpärets kontaktuppgifter och kort beskrivet kring etiska ställningstaganden. Detta urval kan kategoriseras som ett urval genom självselektion, eftersom att våra presumtiva respondenter själva fick återkomma till oss efter förfrågan och delge sitt intresse av att delta i studien. Ett urval genom självselektion innebär alltså att respondenterna själva bestämmer om de vill delta som respondenter (Larsen 2009, 77). Vi använde oss även av ett snöbollsurval, vilket innebär att initiala kontakter som tros ha kunskap om studieområdet vidarebefordrar kontaktuppgifter och tipsar om andra personer som skulle kunna vara av intresse att inkludera i urvalsgruppen (Larsen 2009, 78). I vårt fall fick vi kontaktuppgifter till presumtiva respondenter från en av de intervjuade respondenterna. Efter att våra urvalskriterier angående utbildningsbakgrund samt nuvarande sysselsättning hade uppfyllts så kvarstod inte så många presumtiva respondenter av de som vi hade kontaktat. Därför har vi inte aktivt gjort något urval gällande kön eller ålder. Urvalet har alltså skett genom självselektion och snöbollsurval samt att vi har gallrat bland intresserade respondenter utifrån våra ovan nämnda urvalskriterier.

4.2.1 Kandidatprogrammen inom humaniora som representeras i studien

Kandidatprogrammet i *Europastudier* (180 högskolepoäng) med humanistisk profil ingår bland annat 60 högskolepoäng språkstudier samt en valbar termin med möjlighet till eventuell praktik utomlands. Programmet fokuserar på europeisk historia, politik och kultur och berör bland annat ämnen som religion, migration, nationalism och sociala faktorer i Europa.

Kandidatprogrammet i *digitala kulturer* (180 högskolepoäng) är ett relativt nystartat program som blandar teoretiska ämneskunskaper med mer praktiska färdigheter inom digital medieproduktion. I programmet ingår flera projektkurser med anknytning till relaterade arbetsplatser, en valbar termin samt en dedikerad kurs för praktik.

En av studiens respondenter har en så kallad generell examen inom *religionsbeteendevetenskap* (180 högskolepoäng). En generell examen innebär att en student inte har följt ett färdigt program utan har genom fristående kurser sammansatt en egen kandidatexamen, i detta fall inom religionsbeteendevetenskap. Respondentens examen har i detta fall bestått av 90 högskolepoäng religionsvetenskap, 60 högskolepoäng litteraturvetenskap och slutligen ytterligare 90 högskolepoäng inom svenska.

4.2.2 Respondenter

Vårt slutgiltiga urval består av sex respondenter som har tagit en kandidatexamen inom humaniora från ett universitet i södra Sverige mellan åren 2013 och 2016. Tre av respondenterna har en kandidatexamen i Europastudier, en respondent har en kandidatexamen i religionsbeteendevetenskap samt två som har en kandidatexamen i digitala kulturer. Vi har fingerat samtliga av respondenternas namn i studien. Vi har även utelämnat information såsom namn på arbetsplats och bostadsort för att ytterligare aidentifiera våra respondenter.

4.2.3 Europastudier med humanistisk profil

Johan som var bosatt i en europeisk huvudstad intervjuades via Skype. Han arbetade under intervjutillfället på en europeisk representationsbyrå för ett svenskt län i en europeisk huvudstad. Intervjun spelades in via ett tredjepartsinspelningsprogram på en

stationär dator och varade i totalt cirka 53 minuter. Efter att intervjun hade ägt rum så transkriberades hela samtalet vilket resulterade i cirka 12 sidor skriven text.

Johanna intervjuades över telefon då hon under intervjutillfället bodde och arbetade i en storstad i norra Afrika. Samtalet gjordes via en internetapp med gratis röstsamtal. Intervjun genomfördes med hjälp av två telefoner, en som användes vid samtalet och som var på högtalare och en som spelade in samtalet. Den inspelade intervjun var ca 40 minuter lång och resulterade i 10 sidor text efter transkribering.

Eveline intervjuades på en lugn våning på Malmö Högskola... Vid intervjutillfället så hade det gått ungefär ett år sedan hon tog examen inom Europastudier med humanistisk profil och hon arbetade då med två deltidsjobb vid sidan av varandra. Det första deltidsjobbet var på en internationell biståndsorganisation, där hon arbetar 16 timmar i veckan på kvällstid med telemarketing och som teamledare. Dagtid arbetar hon deltid på en liten friskola i södra Sverige. Intervjun med Eveline resulterade i cirka 55 minuters ljudinspelning.

4.2.4 Religionsbeteendevetenskap

Felicia intervjuades på plats i ett ledigt rum på Felicias arbetsplats i en stad i södra Sverige. Vid intervjutillfället så arbetade Felicia som svensklärare på en icke-vinstdrivande fristående skola med religiös profil och med elever från förskola upp till nionde klass. Intervjun spelades in genom ett inspelningsprogram på mobiltelefon och varade i totalt cirka 43 minuter. Efter genomförd intervju så transkriberades hela samtalet vilket resulterade i cirka 13 sidor skriven text.

4.2.5 Digitala kulturer

Helene intervjuades i ett ledigt rum på Helenes arbetsplats i en stad i södra Sverige. Intervjun tog drygt 45 minuter och spelades in med mobiltelefon samt transkriberades efter intervjun vilket resulterade i cirka 10 sidor skriven text. Vid intervjutillfället så arbetade hon som copywriter och sociala medier-strateg på en så kallad helhetsbyrå som bland annat arbetar med att designa hemsidor, textinnehåll och utveckla appar.

Kaltrina intervjuades via Skype medan hon befann sig på sin arbetsplats. Kaltrina har dock inte studerat någon utbildning på högskolenivå förutom kandidatprogrammet i

digitala kulturer. Den inspelade intervjun resulterade i cirka 1 timme och sex minuters material.

4.3 Datainsamling

Studiens empiriska material samlades in via enskilt utförda intervjuer med respektive respondent. Intervjuerna delades upp mellan respektive författare, tre av dem intervjuades ansikte mot ansikte och de resterande tre över Skype eller telefon. Intervjuerna genomfördes enskilt, spelades in med hjälp av inspelningsmjukvara på mobiltelefon och sedan transkriberades respektive inspelning till skriftlig empiri. Intervjuerna skrevs ut så ordagrant som möjligt och innehöll därför slanguttryck och talspråk som “eh” och “mm” (Kvale & Brinkman 2014, 220).

4.4 Validitet och reliabilitet

Larsen (2009, 80) likställer validitet med relevans och giltighet, och hävdar att det är lättare att försäkra sig om hög validitet i en kvalitativ studie än i en kvantitativ. Detta då kvalitativa studier är mer flexibla och erbjuder möjligheten att justera frågorna efter hand under tiden som undersökningen pågår. Detta underlättar säkerställandet av att studien berör det som respondenterna anser är viktigt och data som samlas in är relevant för den valda frågeställningen (ibid. 80). Då denna studies frågeställningar berör före detta humaniorastudenters erfarenheter av övergången till arbetsmarknaden efter erhållen examen och vi har studerat ett antal respondenter som uppfyller våra kriterier anser vi att denna studie har hög validitet.

Reliabilitet handlar däremot om exakthet och precision, vilken kan vara svårare att försäkra sig om i en kvalitativ studie på grund av risken för bland annat intervjueffekten och möjligheten att tolka samma företeelser på olika sätt (Larsen 2009, 81; Kvale och Brinkman 2014, 224–225). Larsen (ibid.) menar att en hög reliabilitet kan uppnås genom att andra forskare kan genomföra en liknande studie och uppnå samma resultat, samt om studiens information behandlas på ett noggrant sätt så att inga förväxlingar sker.

Under insamlingen av empiri utgick vi från en semistrukturerad intervju där vi ställde följdfrågor och bad respondenterna om förtydligande på sätt som är svårt att återskapa.

Därför kan denna studies reliabilitet ifrågasättas något då det är svårt att återskapa studien till fullo. Däremot har studiens empiri handskats med noggrannhet och separerat så att inga förväxlingar mellan respondenterna ska kunna ske.

4.5 Analysform

I denna studie har empirin analyserats utifrån ett *induktivt perspektiv*, det vill säga att ett antal fall har observerats i syfte att finna generella mönster och likheter (Kvale & Brinkman 2014, 238–239).

Författarnas förförståelse för studiens teoretiska begrepp togs i beaktan när empirin analyserades. Analysmetoden som har använts för att analysera empirin har varit *delanalys*. Utgångspunkten i metoden delanalys är att sortera empirin utifrån teman och frågeställningar. Detta görs genom att identifiera gemensamma teman i intervjutranskriberingar och därefter gruppera dessa textdelar och citat utifrån de observerade temana och teoretiska begrepp. Detta synliggör de olika respondenternas tankar kring olika teman (Larsen 2009, 104).

Vid analysens inledande skede hade de transkriberade texterna lästs igenom och intressanta citat har markerats ut samtidigt som stödord och idéer har skrivit i pappersutskrifternas marginaler. Stora stycken klassificerades utefter studiens frågeställningar och olika teman som kunde identifieras. Pennor med olika färger användes för att underlätta tematiseringen av empirin, där en färg representerade en av studiens frågeställningar. Detta för att reducera data till det som bäst besvarar våra frågeställningar och sortera bort empirin som inte kan kopplas till studiens syfte (Larsen 2009, 98).

4.6 Etiska ställningstaganden

Vi har valt att anpassa vår studie utifrån vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002). De fyra allmänna huvudkrav som vi har tagit i beaktning är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002, 7–14).

Informationskravet tas i beaktan genom att vi informerar samtliga respondenter om studiens syfte, frågeställningar och metod samt att deltagandet är frivilligt och om att de när som helst under studiens gång har rätt att avbryta sin medverkan. Vi har delat ut våra kontaktuppgifter för att respondenterna med enkelhet ska kunna nå oss vid frågor eller vid önskan att avbryta sitt deltagande.

Samtyckeskravet understryks genom att möjligheten att dra sig ur studien har nämnts vid den initiala kontakten med respondenter, innan och efter intervjun samt fram tills studien är sammanställd. Kontaktuppgifter till studiens författare har lämnats ut till samtliga respondenter för att underlätta kontakt för eventuella förtydliganden eller för att uttrycka önskan om att avbryta medverkan.

Konfidentialitetskravet visar sig genom att samtliga respondenter anonymiseras och insamlade data antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att utomstående inte kan identifiera enskilda respondenter. Då kontakt med respondenter har erhållits genom personal på lärosäten har all data anonymiseras på ett sådant sätt att respektive lärosäten inte kan identifiera respektive respondent. Under bearbetning av empirin så har samtliga data förvaras ofrånkomligt från obehöriga.

Slutligen gör sig *nyttjandekravet* gällande genom att samtliga uppgifter enbart har använts i studiens syfte och därefter raderats och förstörts när arbetet är sammanställt.

5 Resultat

I detta kapitel kommer resultatet av det empiriska materialet att presenteras och redogörs för utifrån tre identifierade teman med relaterade aspekter. Fokus ligger på att studera hur respondenterna har upplevt sin övergång från studier till arbete, vilka faktorer de tror kan ha påverkat sina möjligheter att erhålla ett arbete samt vilka insatser respondenterna anser att kandidatprogrammen gjort för att öka deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen. Dessa nämnda teman utgör strukturen för kapitlet.

5.1 Övergång från studier till arbete som huvudsaklig sysselsättning

Respondenternas karriärbanor har varit olika, men ett tema som framkom var att framtidsplanerna var otydliga. Det uttrycktes i intervjuerna att när respondenterna påbörjade sin utbildning saknade dem en tydlig vision eller idé om var de skulle arbeta efter sin examen. Istället framhölls det att dessa tankar på potentiella arbetsplatser kom efterhand som utbildningen pågick och även efter examen. Efter examen så hade Helene en tid av ledighet över sommaren där hon enligt egen utsago "landade". Under hennes sommarledighet funderade hon på vad exakt det var hon ville göra, skrev CV:n och sökte diverse jobb som var relaterade till hennes utbildning. Johan hade en tid av arbetslöshet i cirka 6–7 månader där han sökte både kvalificerade och icke-kvalificerade arbeten och gjorde sig samtidigt "mobil" för att vara beredd på att flytta dit arbetsmöjligheter dyker upp. Under intervjun med Eveline, som hade en examen inom Europastudier, framkom det att hennes övergång till arbete upplevdes som svår:

“Eh jag skulle säga att det var jättesvårt faktiskt. Eh och jag tänker inte direkt liksom skylla ifrån mig heller för att det kanske var att jag själv inte hade heller, kollat upp tillräckligt mycket om hur jag skulle göra, jag kanske inte hade rätt framförhållning men samtidigt också så när jag ändå försökte få veta vad jag kunde göra så kändes det som att det var ganska luddigt ändå alltså att det blev, jag fick inte nått sådär

väldigt klara svar utan att, det är ju brett, man kan göra väldigt mycket med europastudier eh... men det, det var svårt att veta liksom... över huvud taget vad jag skulle satsa på eh... vad jag egentligen ville och sådär” - Eveline, Europastudier

Humaniorastudenters otydliga arbetsutgångar var något som visade sig under flera av intervjuerna och kom till uttryck på olika vis. Eveline uttryckte att humaniorautbildningar till skillnad från yrkesutbildningar inte ger konkreta yrkestitlar att förhålla sig till. Även Johanna uttryckte liknande tankar:

“Men en svårighet när man, tycker jag när man pluggar humaniora är att ofta i arbets... vad heter det, annonser, ja dom riktar sig ofta inte till humaniorastudenter utan kanske mer specifikt marketing eller det, ja nu förtiden känns det som att det är mycket marketing ja, eh ekonomi eller så vidare, men inte riktigt inom vårt fält. Så man måste vara väldigt flexibel och söka ändå och bara prata för sig själv och argumentera för varför man ska få jobbet [...]” - Johanna, Europastudier

Med andra ord så framkommer det under intervjuerna att det kan krävas av före detta humaniorastudenter att förhålla sig flexibla gentemot arbetsmarknaden och kunna marknadsföra sig själva för att erhålla ett arbete.

Under intervjuerna framkom det att respondenter hamnat i yrken eller på arbetsplatser som de inte hade förväntat sig arbeta i. Arbetet inom förpackningsbranschen som Kaltrina hade vid intervjutillfället var något hon uppskattade och trivdes väl i, men det är inte inom den bransch hon ursprungligen hade planerat att arbeta i och hennes nuvarande arbetsuppgifter hade låg relevans till hennes tidigare studier:

“[...] jag har ju säljbiten och inköpsbiten som är två helt olika delar som jag absolut inte plugga [...] jag har ju inte pluggat aktivt hur man jobbar med sälj eller hur man jobbar med inköp och siffror och inköpssystem och you name it alltså det, jag hade ju inte hamnat inom en sån här bransch om jag inte hade ja men slumpen som du säger” - Kaltrina, Digitala kulturer

Efter att Kaltrina fick arbetet var hon tvungen att på egen hand lära sig en del nya färdigheter som inte ingick i hennes kandidatprogram. Däremot nämns det att hennes erfarenheter av relationer och kulturer från utbildningen kommer till användning vid kontakt med kunder från andra länder.

5.1.1 Slumpens inverkan i respondenternas karriärutveckling

I samtalen med respondenterna gick det urskilja ett tema där respondenter hade ett öppet förhållningssätt där de är accepterande av oförutsedda händelser och ser möjligheter när de inträffar. När möjligheterna dök upp var respondenterna beredda att agera och utnyttja dessa, vilket ledde dem mot nya erfarenheter och möjligheter på arbetsmarknaden. Helene hade exempelvis planerat att flytta tillbaka till sin hemstad efter examen men stannade kvar på studieorten efter studierna då hon hade träffat en partner som bodde där. Även Johanna visade sig ha ett väldigt öppet förhållningssätt och gjorde sig mottaglig för ny information och nya möjligheter. Genom en organisation på facebook som anordnar insatser för att hjälpa flyktingar så fördes hon in på en helt ny karriärbana än tidigare. Hon beskrev det som följande:

“[...] dom har ofta informationsevent och då gick jag dit och fick information om den här och så. Men det var ju bara obetalt och så vidare så tyvärr kunde jag ju inte leva på det. Ehm, ja. Men det gjorde ju även att jag lärde känna väldigt många människor från Syrien och eftersom jag är väldigt språkintresserad så ja, började jag även lära lite arabiska och tog[...] kvällsundervisning tog jag helt enkelt i arabiska. [...] sen ledde det vidare till att en vän till mig kände en som ja faktiskt den som har startat den här skolan i [Nordafrikanskt land] och ja hon nämnde att om jag ville så skulle jag säkerligen kunna komma hit och jobba och plugga arabiska vid sidan av. Så det är de jag gör just nu” - Johanna, Europastudier

Johanna kom att arbeta som språklärare i ett nordafrikanskt land, ett yrke som hon inte alls hade planerat att hon skulle arbeta i. I Felicias fall, vars slutgiltiga mål var att arbeta som svensklärare, sökte först en annan tjänst som till slut gick över till den sortens tjänst som hon hade hoppats på:

“[...] egentligen sökte jag en annan tjänst som var mer inriktad på fritids [...] det var så fritids och att vara resurs liksom i klasser som jag egentligen sökte, och sen så ah... när jag var här på intervju och så, så typ tyckte dom att ja... det var bra och jag berättade ju såklart om min utbildningserfarenhet...bakgrund... och eh sen så var det, jag vet inte om det var att någon sa upp sig ganska sent eller egentligen vad men sen så erbjöd dom mig att istället bli lärare så istället så från början så jobbade jag som lärare och lite på fritids men nu jobbar jag bara som lärare - Felicia, Religionsbeteendevetenskap

Respondenterna målade upp en bild av att deras sociala nätverk hade haft en betydande roll när det kom till deras möjlighet till arbete. Det visade sig under samtalen att respondenternas anställningar ibland erhöles genom en rad mer eller mindre slumpartade händelser där det sociala nätverket spelat en roll. Under intervjun med Eveline framkom

det att hon hade fått ett av sina deltidjobb via en gammal kollega som slumpartat kontaktade henne efter lång tid utan kontakt:

“En kollega och gammal vän, han bara helt plötsligt skrev att ‘ja, vill du jobba på liksom en montessoriförskola?’. Jag hade inte sagt att jag sökte jobb, ingenting, vi hade inte haft kontakt och bara plötsligt så frågade han mig för att hans släkting är en av ägarna till den. Och då så var det bara för att hon behövde någon och han tyckte att jag kunde passa, så det var det. Så gick jag dit och tyckte att det verkade trevligt och då tänkte jag att eh, ja jag behöver faktiskt liksom lite mer jobb än på kvällen och jag tar inte vad som helst i jobbväg. Alltså, jag gör inte det, utan det måste ändå finnas en del saker i jobbet som ska kännas rätt” - Eveline

Kaltrina erbjöds sin tjänst där hon numera arbetar av en rad enligt henne slumpartade händelser. I samtalet med henne framkom det att arbetsgivaren som letade efter en arbetstagare satt precis bredvid den avlägsna kusinen som ringde henne, och att hon under loppet av ett par minuter plötsligt var i färd att diskutera en eventuell anställning med en potentiell arbetsgivare:

Jag det var ju, det var ju nyckeln i det hela höll jag på att säga... [skratt] alltså du menar slumpen att jag fick jobbet eller? Ja det var en jävla slump, alltså hade jag inte eller förlåt, hade det inte ekonomiskt gått så dåligt för det andra företaget där jag hade tänkt att få jobb så hade ju inte jag råkat nämna det till min avlägsna släkting vilket i så fall inte hade lett till att han inte hade ringt mig sen och hade haft en kontakt som sökte nån som behövde nån som kunde göra lite allt i allo alltså det är ju, jag vet inte jo vi säger att det är slumpen eller meningen eller ödet det kan det nog vara om man nu tror på sånt höll jag på att säga. Där är alltså är en sak händer väl alltid för att nått annat ska hända höll jag på att säga [fniss] alltså det ena leder till det andra” – Kaltrina, Digitala kulturer.

Kaltrina underströk sedan att hon inte fick tjänsten direkt, utan var tvungen att genomgå en elaborerad ansökningsprocess med intervjuer och tester online innan hon slutligen erbjöds tjänsten. Kaltrina berättade även hur hennes föräldrar har influerat henne till att studera på universitetsnivå och att hon dessutom sökte sig till samma universitet som de gick på, samt att de alltid har stöttat henne till att ha ett öppet förhållningssätt och våga prova nya saker under uppväxten.

Med andra ord så var sättet hon kom i kontakt med tjänsten slumpartat, men i slutändan så lät det på respondenten som att hennes kompetenser och prestationer under ansökningsprocessen var det som gjorde att hon förtjänade anställningen.

5.2 Faktorer och influenser som kan ha påverkat respondenternas möjligheter till att erhålla arbete som huvudsysselsättning

Påverkansfaktorer som beskrevs som viktiga för respondenternas anställningsmöjligheter var bland annat: arbetsgivares krav, efterfrågan på arbetsmarknaden, geografiskt läge, globala trender och influenser av närstående. Ur intervjuerna framkom det att relationer kunde vara en faktor som påverkade mobiliteten hos respondenter. Dessa relationer beskrevs som viktiga och de ändrade respondenternas ursprungliga tankar gällande vilka geografiska områden som sågs som potentiella arbetsmarknader. Eveline berättade om att hennes möjligheter till att flytta var begränsade vid examen. Eveline hade en sambo som trivdes med sitt jobb i södra Sverige, och de ville därför inte flytta från regionen.

“När jag läste Europastudier så trodde jag att jag skulle jobba utomlands faktiskt. Faktiskt var det så. Och sen har det ju inte blivit så [...] jag tror att jag hade haft lite mer möjligheter norrut. Men jag kan verkligen bara söka här, denna regionen. Jag kan inte söka utanför” - Eveline, Europastudier

Ett gemensamt tema som framkom ur intervjuerna är hur arbetsgivares efterfrågan på arbetsmarknaden antingen har agerat som en fördel för respondenter eller som ett hinder. Helene beskrev några faktorer på samhällsnivå, global nivå och individnivå som hade haft påverkan på hennes möjligheter att få ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen.

“Om man tänker på samhället i stort så är det att det finns en väldigt stor efterfrågan efter personer som vill och kan arbeta med kommunikation och det lär ju inte bli färre utan det lär ju bara bli fler och fler, nästan alla arbetsplatser idag behöver ju någon som arbetar med deras text och innehåll på nått sätt ska synas utåt. Ehm, sen så det tror jag väl, omvärlden i det hela, att vi kommunicerar digitalt [...] sen så har säkert att jag bor tillsammans med en person som också arbetar i en kreativ bransch har gjort att jag visste att jag nog också ville arbeta på en byrå.” - Helene, Digitala kulturer

Johanna nämnde att hon har varit med om att arbetsmarknaden i en region har varit försvårande för hennes möjligheter att erhålla ett arbete. Hon menar att det främst är yrken inom turism som är aktuellt på den plats där hon växte upp och att arbetsmöjligheterna inom hennes yrkesområden är väldigt få. Hon beskriver även att arbetsgivares krav som en faktor som försvårade för henne i det land hon bott i de senaste åren. *“Jag pratar ju*

tyska, men fortfarande så är det många yrken som vill ha modersmål, eller många arbetsplatser eller arbetsgivare som vill ha modersmålstalande”. Felicia menade på efterfrågan på arbetsmarknaden utgjorde en fördel för henne då hon tog examen. Detta ledde till att hon kunde få ett arbete som lärare trots att hon inte vid anställningstillfället hade adekvat utbildning för detta.

Det framkom under intervjuerna att tidigare arbetslivserfarenhet kunde underlätta för respondenter i yrkeslivet efter examen. Respondenterna hade arbetat inom vård- och serviceyrken såväl innan som under studietiden. De framhöll att det oftast inte var de specifika yrkeskunskaperna i sig som underlättade för respondenterna i yrkeslivet efter examen. Respondenterna menade att det var erfarenheten av att möta människor, att arbeta praktiskt samt förståelsen av hur arbetslivet fungerar som gav dem en fördel.

“[...] det är väldigt högt och lågt liksom, men [den tidigare chefen] såg i alla fall tyckte hon sig se en väldigt hög rotation för att dom som kom dit hade liksom, hade ganska lång ofta akademisk karriär eller studier bakom sig och sen, sen var arbetet betydligt mer praktiskt än dom tänkt sig [...] om man inte har arbetat en längre tid i liksom, ja men yrken som, som inte handlar om att [...] skriva arbeten och så vidare utan man kanske blir lite förvånad över hur praktiskt liksom olika typer av arbeten är och det är, man kan nog bli lite besviken tror jag, [...] jag tror det är nyttigt att ha helt enkelt en lång erfarenhet av att ha arbetat i så att säga riktiga miljöer” - Johan, Europastudier

5.3 Med blicken mot framtiden

Under intervjutillfällena framkom det att respondenterna hade skilda åsikter kring huruvida de upplever att deras nuvarande arbete har en nära koppling till deras utbildning. Respondenternas beskrivning kring kandidatprogrammets anknytning till arbetsliv skilde sig också. Helene påpekade att hennes utbildning har varit väldigt bred och att hon har dragit stor nytta av bland annat de projektarbeten som pågått under utbildningens tre år, en kurs de haft i projektledning samt en kurs som hon själv valde att läsa under den valbara terminen. Kursen gick på ett annat lärosäte än det hon studerat huvuddelen av sitt kandidatprogram på, kursens innehåll motsvarar det som Helene arbetar med idag.

“[...] när det kommer till alltså det juridiska perspektivet att man måste ha lite lagar och regler i ryggen för att kunna publicera innehåll för, från företag och där hade vi haft ett jättebra projektarbete eller samarbete med [kommun] för deras

kulturavdelning så då visste jag lite där hur man skulle tänka, så det kändes ändå som att jag hade en del med mig”. – Helene, Digitala kulturer.

Respondenterna beskrev hur deras generiska färdigheter utvecklades under utbildningens gång och att de drar nytta av dessa färdigheter i sitt nuvarande arbete. Bland annat att framhöll de att deras kommunikationsförmåga förbättrats, förståelsen för relationer hade ökat och att de blivit bättre på att arbeta utifrån deadlines.

“Jag har blivit lite bättre på att kommunicera, analysera texter, människor överlag - vad de faktiskt säger. [...] Jag har lärt mig mycket på det, alltså av att se hur andra är, hur de för sig och vad det har sagt till oss att vi ska göra. Säkert av språk också, man lär sig jättemycket av språk. Man lär sig jättemycket av kultur och sånt.” – Eveline, Europastudier.

Möjligheten till praktik under utbildningen var något som framhölls som en tydlig koppling mellan studier och arbetsliv. Chansen till praktik beskrevs även som viktig och som en stor möjliggörare i respondenternas karriärmöjligheter efter examen. Under intervjun med Johanna framkom det att hon hade en uppfattning om att de kurskamrater som hade valt att genomföra en praktik under utbildningens valbara termin hade “fått kontakt inom rätt område” och därefter lättare att erhålla ett arbete efter studierna. Johan upplever att den absolut tyngsta faktorn för sin förmåga att få sin anställning var att han hade haft en långvarig praktik på arbetsplatsen under en termin av sin kandidatutbildning. Johan, Europastudier: *“[...] man kan säga såhär att det som en helt avgörande faktor i alla fall min upplevelse har tiden efteråt varit att jag gjorde en praktik inom ramen för programmet”*

Respondenterna uttryckte att det långsiktiga målet med deras kandidatutbildningar var att det skulle leda till ett arbete. Johan framhöll att kandidatprogrammet i Europastudier var mer konkret än hans tidigare studier och uttryckte att ökad anställningsbarhet var målet med utbildningen. Andra faktorer som framkom som lockande var det sociala studentlivet och att få lära sig mer inom sitt intresseområde. I intervjuerna har det uttryckts planer på att studera vidare efter examen för att öka sina möjligheter på arbetsmarknaden.

“[...] så tror jag även att jag från första början har haft i åtanke att jag skulle läsa vidare och göra en master också, det känns ofta som att när man studerar humaniora så är det bra att göra en master eftersom man blir så, man blir lite av en generalist inom många ämnen. Ehm och förhoppningsvis ska jag göra det också” – Johanna, Europastudier.

Eveline, som också hade förhoppningar om att kandidatprogrammet skulle leda till arbete, beskrev däremot att hon och hennes kurskamrater hade svårt att föreställa sig exakt vilka typer av arbeten som var aktuella för dem. Hon beskrev sina erfarenheter på följande vis: *“Jag vet inte riktigt vad jag förväntade mig där alltså, alls. Men vi var nog alla lite förvirrade, faktiskt om jag ska vara ärlig. Alltså vad jag upplevde”*.

5.4 Sammanfattning

Ur resultatet går att utläsa att respondenternas väg från studier till arbete som huvudsaklig sysselsättning har varit varierad. En snårig väg beskrivs där tydliga yrkesutgångar har saknats trots att respondenterna startade sina studier på kandidatprogrammet i hopp om att detta skulle leda till arbete. Det har framkommit att det är flera faktorer som har påverkat respondenternas möjlighet till arbete som huvudsaklig sysselsättning. I några fall har faktorer utgjort möjligheter för respondenterna i andra fall har faktorerna utgjort hinder för dem. Ett tema som målas upp är hur det öppna förhållningssättet kan generera möjligheter till arbete och så även ett utbrett socialt nätverk.

6. Analys

I detta kapitel kommer studiens syfte och frågeställningar och det som framkommit i resultatkapitlet att knytas an till teoretiska ansatser i syfte att nå djupare förståelse för respondenternas övergång till arbete som huvudsaklig sysselsättning.

De teorier som används i analysen är Bourdieus (1986) *The forms of capital*, Hodkinson och Sparkes (1997) *Careership*, Patton och McMahons (2014) metateori *STF model* samt *Planned Happenstance theory* av Mitchell et. al. (1999).

6.1 Det *sociala systemet* och det *sociala kapitalet* påverkar förutsättningar för respondenternas karriärmöjligheter

6.1.1 Sociala relationer begränsar arbetsmarknaden

Ett tema som beskrivits i resultatet var hur kärleksrelationer kunde utgöra en begränsande faktor för respondenterna på arbetsmarknaden och därmed deras karriärmöjligheter. Vidare beskrev respondenterna att mobilitet på arbetsmarknaden, det vill säga möjligheten att flytta dit arbetstillfällen erbjuds, som en faktor som kunde underlätta för dem att finna den typen av jobb som de önskade. De framhöll att deras relation till sin partner var något som påverkade och ändrade respondenternas förutsättningar att vara mobila på arbetsmarknaden, vilket de i sin tur menar hade en begränsande/hämmande effekt i deras jakt på ett relevant arbete.

I *STF model* återfinns denna påverkansfaktor i det *sociala systemet*, vi har valt att kategorisera respondenternas samborelationer under påverkansfaktorn *familj* (family). Dessa påverkansfaktorer i det *sociala systemet* influerar varandra ömsesidigt och är i en ständigt pågående balans och utvecklas därför ständigt. Denna ständiga utveckling innebär att en influens som inte tidigare haft någon större påverkan för individen plötsligt får en utökad påverkanskraft.

Eveline beskrev hur hennes tidigare planer på att arbeta utomlands blev förändrade efter att hon mött sin partner. Hon framhöll att hennes samboliv och de rötter som de

skapat var orsaken till att hon inte längre såg det som möjligt att arbeta utomlands. Detta kan förstås som att Evelines *handlingshorisont* har förändrats och krympt i avseendet geografiskt läge. *Handlingshorisonten* har gått från att ha inkluderat stora delar av världen som möjliga bosättningsområden och arbetsmarknader till att nu enbart inkludera det län där hon är bosatt. Detta resulterar i mer begränsad arbetsmarknad för respondenten än beräknat.

Även Johanna uttrycker en påverkan från det *sociala systemet*, detta då hon inte långsiktigt vill arbeta och bo på en annan ort än sin sambo. Idag bor hon och arbetar i en annan världsdel än sin partner, hon har valt att ha en tidsbegränsad tjänst, vilket hon beskrev som en kompromiss. Även Johannas *handlingshorisont* har förändrats efter mötet med sin partner och den inkluderar inte längre att ta långa anställningar långt ifrån sin partner, dock uttrycker hon en vilja att kompromissa för att fortfarande behålla möjligheten till att arbeta utomlands.

Helene beskrev även hur hennes samboliv förändrade hennes planer efter examen, alltså en påverkan från det *sociala systemet*. Ursprungligen hade hon planerat att flytta tillbaka till sin hemstad efter studierna men framhöll att det var hennes relation som ändrade förutsättningarna, vilket ledde till att Helene stannade kvar i den region där hon studerat.

6.1.2 Det sociala nätverkets möjliggörande i jakten på arbete

I resultatet framkommer att det sociala nätverket har haft en möjliggörande effekt i respondenternas jakt på arbete. De sociala nätverk som beskrivits i resultatet kan kopplas till begreppet *socialt kapital*, vilket innebär en individs tillgångar till värdefulla kontakter. Vilken kontakt som anses värdefull är beroende av kontexten, det vill säga *fältet*. I sammanhanget att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning kan värdefulla kontakter anses vara de som har möjligheten att föra respondenterna närmare ett arbete. Det framkom på olika vis hur respondenterna drog nytta av sitt *sociala kapital*. Under intervjuerna visade det sig hur Kaltrina, Johanna, Eveline och Johan har nyttjat sitt sociala kapital, bestående av familjemedlemmar, vänner, släktingar och före detta kollegor för att erhålla ett arbete. Kaltrina har flera gånger använt sitt *sociala kapital* för att erhålla arbete eller praktikplats, i det ena fallet var det en familjemedlem som utgjorde en tillgång för henne i syfte att finna en praktikplats och den andra gången var det en släkting som själv

hade ett stort *socialt kapital* genom sina arbetskontakter, vilket ledde Kaltrina till hennes nuvarande arbete.

Utifrån STF model kan vi se att det *sociala systemet* har varit en möjliggörande influens för respondenterna. Faktorerna *familj* (family), *kamrater*(peers), *arbetsplats* (workplace) och *media* (media) har utvecklats till att influera respondenterna på ett positivt sätt och har varit möjliggörande i deras jakt på arbete. *Familj* och *kamrater* har haft en påverkan på respondenternas chanser då de genom sina kontakter har förmedlat arbetsmöjligheter. I Johannas fall spelade *media* roll i hennes möjligheter att erhålla ett arbete, detta då hon genom sociala medier kom i kontakt med en organisation där hon kom att engagera sig och formade vänskapsband med sina kollegor vilket ledde henne till sitt nuvarande arbete. Även respondenternas tidigare *arbetsplatser* och praktikplatser utgjorde en positiv influens i jakten på ett arbete.

Respondenterna framhåller hur deras kontaktnät har utgjort en tillgång för dem i deras jakt på arbete och det kan konstateras att respondenternas *sociala kapital* och deras påverkansfaktorer i *det sociala systemet* har spelat avgörande roll i deras övergång från heltidsstudier till arbete.

6.2 Det öppna förhållningssättet leder respondenterna in på nya vägar

I resultatet visade det sig att flera av respondenterna hade haft ett öppet förhållningssätt mot möjliga framtida arbeten och förhöll sig även mottagliga till förslag på arbeten som låg bortom deras omedelbara närhet. Vissa av respondenterna var även beredda på att eventuellt flytta till andra städer eller länder för att få anställning.

Det öppna förhållningssättet som respondenterna påvisade under intervjuerna faller i linje med Planned happenstance och det utnyttjande av slumpen som teorin uppmanar till. Respondenternas gjorde sig mottagliga för slumpartade och oförutsedda händelser och valde att agera därefter. Både Kaltrina och Eveline berättade om att de hade varit öppna för allmänheten med sin status som arbetssökande vilket sedan ledde till att personer i deras avlägsna kontaktnät tänkte på dem och kontaktade dem när de var i behov av arbetskraft. Utifrån planned happenstance-teorin kan detta jämföras med att respondenterna *genererade slumpartade tillfällen* genom att plantera/sprida vetskapen

om att de är arbetssökande till sin omgivning vilket i sin tur ökar chanserna att arbetsmöjligheter uppenbarar sig för dem.

Anställningsmöjligheterna som visade sig låg inte i linje med någon av respondenternas utbildningar (Kaltrina blev erbjuden en tjänst inom förpackningsbranschen och Eveline på en Montessoriskola) men likväl tog de båda chansen och sökte jobben. Detta kan tolkas som ett *utforskande* beteende från respondenternas sida. Respondenterna förlitade sig på så sätt inte passivt på att slumpen skulle lösa deras problem, utan förblev aktiva subjekt i sina respektive karriärutvecklingar.

Johan, som var arbetssökande i ungefär 6–7 månader efter examen, gjorde sig mobil och redo att flytta dit möjliga arbetstillfällen dyker upp. Utifrån planned happenstance-teorin kan detta förstås som att han gjorde sig mottaglig för möjligheter på en bred räckvidd. Även Johan förlitade sig dock inte passivt till att slumpen skulle leda honom ut ur arbetslösheten, utan sökte samtidigt både kvalificerade och icke kvalificerade arbeten, detta tyder på att Johan hade ett *utforskande* förhållningssätt.

Även Johanna utnyttjade slumpen till sin fördel på ett liknande vis. Hon upptäckte en organisation via sociala medier som arbetar ideellt med integreringsfrågor. Johanna engagerade sig i organisationen och började arbeta som volontär. Detta påbörjade en händelsekedja som till slut ledde henne till att arbeta som engelsklärare på en låg- och mellanstadieskola i ett nordafrikanskt land. Genom att engagera sig i organisationen gjorde hon sig mottaglig för ny information och kontakt med nya människor, vilket kan beskrivas som ett *utforskande* förhållningssätt och sedan agerar hon på råd och möjligheter som hon får från omgivningen.

Utifrån respondenternas utsagor går det att utläsa ett flertal av planned happenstance-teorins färdigheter som Mitchell et. al. (1986) menar är användbara för att utnyttja slumpen på ett fördelaktigt sätt. Johan visade exempelvis på *uthållighet* när han var arbetssökande i över ett halvår, respondenterna visade på *risktagande* då de tog arbeten som för dem var utforskade, Johanna visade på *nyfikenhet* då hon utforskade sociala medier och senare visade hon på *flexibilitet* då hon var tvungen att kompromissa med sin sambo om att bo utomlands en tid. Detta kan ses som ytterligare tecken på att respondenterna inte förlitade sig på så sätt inte passivt på att slumpen, utan förblev aktiva subjekt i sin övergång till arbetsmarknaden.

Ur det empiriska materialet går det att utläsa att respondenternas långsiktiga mål var att utbildningen skulle leda till arbete. Några av dem hade konkreta idéer om var de skulle

vilja jobba efter examen med medan andra hade vagare planer om sina möjligheter på arbetsmarknaden. Under intervjun med Kaltrina framkom det att hon under studietiden hade siktat in sig på att arbeta på den kommunikationsbyrå där hon hade genomfört sin praktik. På grund av detta hade hon inte funderat något mer på sina karriärmöjligheter efter examen. Blicken var låst på arbetet på kommunikationsbyrån, men när hon väl hade tagit examen var tjänsten inte längre aktuell, och hon tvingades då att för första gången på länge evaluera sina möjligheter. Med *planned happenstance* som måttstock kan detta beskrivas som att inte inte förhållit sig flexibel mot framtida arbetsmöjligheter. Genom slumpartade händelser rekommenderas Kaltrina en tjänst inom förpackningsbranschen som säljare, vilket hon inte alls hade funderat på tidigare.

Med utgångspunkt i Hodkinson och Sparkes begrepp *handlingshorisont* kan detta förstås som att Kaltrinas handlingshorisont var under studietiden väldigt avskalad, men att den sedan vidgades till att inkludera branscher som för henne tidigare var bortom synhåll. Under intervjun med Kaltrina nämnde hon att hon aldrig hade arbetat i den branschen om det inte vore för att hon blev delgiven information om arbetsplatsen via sin avlägsne kusin. Utifrån en kombination av *Careership-* och *planned happenstance* teorierna kan de här fallen förstås som att respondenterna har utnyttjat slumpen till sin fördel, vilket i sin tur har vidgat deras handlingshorisont och lett dem in på anställningar som de inte hade planerat sedan tidigare.

6.3 Att gå från student till arbetssökande kräver eftertanke

Att ta examen innebär vad Hodkinson och Sparkes skulle kalla en *strukturell brytpunkt*, det vill säga att individen står inför en förändring där den måste välja vilket steg som är mest lämplig att ta härnäst. Under intervjuerna framkom det att respondenterna har hanterat denna brytpunkt på olika sätt. På grund av humaniorautbildningars otydliga arbetsutgångar saknade en del respondenter tydliga avgränsningar på arbetsmarknaden där deras kompetenser korrelerar med specifika yrkesroller.

Felicia nämnde att hon inte identifierar sig med studenter som har saknar en tydlig framtidsplan då hon under större delen av sin studietid har haft som mål att bli lärare. När Felicia stod inför brytpunkten att ta examen, hade hon således redan stakat ut vilka hennes nästkommande steg skulle vara på vägen för att nå sitt mål, och upplevde därför ingen

stress eller oro. Med Careership-teorin i åtanke så kan Felicias situation beskrivas som att vägen efter hennes kommande brytpunkt (examen i religionsbeteendevetenskap) redan var utstakad, och detta gjorde att hon kände sig ganska lugn inför framtiden. Johan å andra sidan berättade att han kände en viss oro under studietiden då han inte hade några tydliga planer.

Kaltrina hade erhållit en praktikplats på en kommunikationsbyrå genom kontakten med sin far. På den praktikplatsen lovade arbetsgivaren enligt henne att erbjuda henne en heltidstjänst då hon blir klar med sina studier, men på grund av ekonomiska förhinder var detta inte längre aktuellt för Kaltrina. Hon hade likt Felicia också en plan för tiden efter brytpunkten (kandidatexamen i digitala kulturer) men hade ingen reservplan. Hon blev då tvungen att evaluera sin situation och sina möjligheter med kort varsel.

Något som visade sig under intervjuerna var att flera av respondenterna hade föräldrar med akademisk bakgrund, och att vissa till och med hade studerat vid samma universitet som respondenterna själva. Under intervjun med Kaltrina framkom det att hon ofta fick stöd och uppmuntran från sina föräldrar till att våga prova nytt bad om vägledning från sina föräldrar. Utifrån Bourdieus habitusbegrepp kan detta beskrivas som att respondenterna har eftergymnasiala studier inpräntat i sitt habitus, och att de därför kanske känner en större bekvämlighet inom det *fältet* akademien och den tillhörande arbetsmarknaden, än personer som inte haft det akademiska inpräntat i sitt habitus

6.4 Respondenternas kompetenser och dess värde på arbetsmarknaden

I resultatet går att utläsa hur respondenternas kandidatutbildning har förberett dem inför ett framtida arbetsliv. Något som blev tydligt var hur respondenterna beskrev de generiska färdigheterna som de utvecklat. Några exempel från intervjuerna var att de kommunikativa förmågorna hade förbättrats, att de blivit bättre på att arbeta utifrån deadlines, deras förståelse för andra människor har ökat och att de blivit bättre på att analysera texter. Respondenterna beskrev hur dessa generiska färdigheter kom till nytta i deras nuvarande arbete. Upplevelserna respondenterna emellan skilde sig åt när det kom till utbildningens relevans till deras arbete, erfarenheterna sträckte sig från mycket lite relevans till mycket hög relevans.

Under utbildningens gång har respondenterna utvecklat ett *kulturellt kapital* där de genom moment i utbildningen har utvecklat dels generiska färdigheter, dels ämnesspecifika kunskaper. Men den främsta utvecklingen av det kulturella kapitalet har skett genom att respondenterna blivit skolade i den akademiska världen och dess språkbruk. Det kulturella kapital som respondenterna har utvecklat är en stor tillgång för dem på vissa *fält* och på andra fält utgör de inte någon större tillgång. Detta kulturella kapital kan vara en tillgång i den akademiska världen såväl som i vissa kontexter på en arbetsplats.

Det blev tydligt att respondenterna även hade användning av sina tidigare erfarenheter och kompetenser på sina nya arbetsplatser. Respondenterna berättade om hur dessa erfarenheter och kompetenser värderades på arbetsmarknaden. Respondenterna beskrev exempelvis hur de utvecklat sina sociala kompetenser under tidigare arbeten, vilket de drog nytta av i deras nuvarande arbeten. Johan nämnde att praktiken han gjort under utbildningen var den enskilt största faktorn till att han sedan fick arbetet på representationskontoret och framhöll att hans kompetenser sågs som attraktiva av hans nuvarande arbetsgivare. Dessa kompetenser och erfarenheter kan också ses som *kulturellt kapital*, vilket har ett stort värde på fältet arbetsmarknad. De tidigare erfarenheterna utgör även en del av respondenternas *habitus*, vilket innefattar individens samlade erfarenheter, preferenser och värderingar.

En påverkansfaktor som kan identifieras utifrån STF modellen som framkom i intervjuerna var hur *miljö- och samhällssystemet* spelade roll för respondenternas möjlighet att erhålla ett arbete. Det framkom hur *arbetsmarknaden* (employment market) hade en växelvis möjliggörande eller hämmande effekt på respondenternas chans till arbete. Även *det geografiska läget* (geographical location) hade en stark koppling till respondenternas möjligheter att erhålla ett arbete. Alltså framkom det att faktorerna arbetsmarknad och geografiskt läge i kombination hade en stor påverkan på respondenternas arbetsmöjligheter.

6.5 Sammanfattning

Ur analysen går att utläsa att ett sätt för respondenterna att hantera osäkerheten kring vilka arbeten som är relevanta till deras studier har varit att ha ett öppet förhållningssätt genom att ha utnyttjat såväl *slumpen* som sitt *sociala kapital* har respondenterna funnit nya vägar till arbete efter sina studier. Examen blir som en *brytpunkt* för respondenterna där de tvingas att evaluera sig själva och sedan besluta sig om vägen framåt. Andra faktorer som har påverkat respondenternas möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsysselsättning har varit *arbetsmarknad, geografiskt läge, kamrater, arbetsplats och familj*. Dessa nämnda faktorer utgör inte ensamt influenser utan är i ständig interaktion med varandra, vilket i STF-modellen kallas *recursiveness*. Ett tema som analyserats är hur respondenternas tidigare arbetslivserfarenhet i kombination med generiska färdigheter och ämneskunskap, det vill säga *kulturellt och socialt kapital*, har skapat olika förutsättningar på arbetsmarknaden. I vissa fall har deras kompetenser matchat arbetsgivares efterfrågan, i andra fall har det varit en diskrepans mellan vad respondenterna eftersökt och vad arbetsmarknaden har erbjudit i form av arbetsmöjligheter. Genomgående har vi sett hur respondenternas *habitus* och *handlingshorisont* har haft en påverkan på vad de har sett som möjliga val. Detta bland annat genom att genom att respondenterna likt sina föräldrar har haft universitetsstudier som en del av deras karriärutveckling.

7. Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur etableringsprocessen har sett ut för studenter med kandidatexamen inom humaniora. Fokus ligger på att studera hur respondenterna har upplevt sin övergång från studier till arbete, vilka faktorer de tror kan ha påverkat sina möjligheter att erhålla ett arbete samt vilka insatser respondenterna anser att kandidatprogrammen gjort för att öka deras möjligheter att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen. I detta kapitel kommer studiens resultat- och analyskapitel att jämföras med tidigare forskning gjord inom området. Studiens teori- och metodval kommer även att diskuteras.

7.1 Resultatdiskussion

Vi har funnit att resultaten från vår studie på många vis korrelerar med de resultat som presenterats under kapitel tre: tidigare forskning. Vi har i likhet med Schoug (2008), Armgard et. al (2002), Staklis och Skomsvold (2014) och Fenesi och Sana (2015) kommit fram till att de utexaminerade humaniorastudenterna utvecklar sina generiska färdigheter under utbildningens gång och att dessa kan ses som eftertraktade på arbetsmarknaden även om dem i sig inte är knutna till ett specifikt yrke. Fenesi och Sana och Staklis och Skomsvold framhåller att de som har en examen inom humaniora i högre utsträckning har ett arbete som inte har låg relevans för deras studier samt att de ofta är överkvalificerade för de arbeten de har. Detta temat har även vi uppdagat i vår studie, dock beskriver våra respondenter ett spektrum när det gäller relevansen mellan sina studier och sitt nuvarande arbete, från låg relevans till mycket hög.

En stor del av den tidigare forskningen inom problemområdet har pekat mot att humaniorastudenter i hög grad befinner sig i arbetslöshet längre än studenter från många andra utbildningar och program. Fokus i vår undersökning har istället legat på de humaniorastudenter som har lyckats erhålla ett arbete. Hade studien istället utgått från respondenter som inte hade lyckats etablera sig på arbetsmarknaden och fortfarande

befann sig i arbetslöshet hade studiens resultat och analys antagligen sett påtagligt annorlunda ut.

Tidigare forskning har även visat att före detta studenter från humanioraämnen ofta har diffusa uppfattningar om framtida arbetsliv. Detta var något som bekräftades i analysen av denna studies empirimaterial, men där framkom även en förståelse för hur dessa studenter *hanterar* denna situation. Resultatkapitlet har visat att medan vissa upplever en oro och förvirring inför framtida arbetsliv, har flera av dem hittat sätt att hantera situationen. Vanligast och mest framgångsrikt har varit att bemöta arbetslivet med ett öppet förhållningssätt och vara öppen för nya erfarenheter och möjligheter.

I andra tidigare studier har det visat sig att humaniorastudenter generellt sett har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. En påverkande faktor som framkom i analysen men som inte nämnts i tidigare forskning var *geografiskt läge*. Flera respondenter påpekade att de antagligen hade haft lättare att erhålla ett arbete med en närmare koppling till deras studier om de skulle flytta till en annan del av Sverige eller en annan del i världen. Svårigheterna på arbetsmarknaden kan därav påstås vara i viss mån kontextuella och inte gälla lika mycket i alla regioner.

Tidigare forskning visar att humaniorastudenter tenderar att komma från studievana hem. Detta bekräftas i analysen av intervjuerna med respondenterna då det visat sig att flera av dem kommer från hem där båda föräldrar och flertalet syskon har studerat på universitetsnivå, ibland på samma universitet som respondenterna själva.

Den tidigare forskning med ursprung i Sverige som har redogjorts för i denna studie anser vi ha hög relevans till vår studie. Detta då de likt vår studie har södra Sverige som forskningsområde. Övriga studier utifrån en internationell kontext går inte att lika lätt applicera på vår urvalsgrupp. Detta då studier på universitetsnivå i bland annat i USA medför stora kostnader för studenten på ett helt annat sätt än vad det gör här i Sverige. I en sådan kontext ses eftergymnasiala studier som en investering på ett helt annat sätt än vad det kanske gör i Sverige. Svenska studenter som väljer att studera humaniora kanske inte förväntar sig lika mycket att deras utbildning ska resultera i ”ekonomisk avkastning” på samma sätt som internationella studier har visat. Detta korrelerar med de svenska rapporter där det påpekas att en majoritet av humaniorastudenter väljer sina studier utifrån intresse som främsta motivation, snarare än ur ett karriärperspektiv.

7.2 Metoddiskussion

Vi har genomfört vår empiriska insamling genom semistrukturerade intervjuer. Orsaken till valet av semistrukturerad intervju gjordes i syfte att lättare kunna identifiera och jämföra teman som framkommer under intervjuerna samt att se likheter och skillnader i respondenternas svar av likartat formulerade frågor. I en ostrukturerad intervju är det ofta svårare att göra jämförelser mellan olika intervjuer samt att innehållet i empirin i stort sätt kan ta totalt olika riktningar, vilket är en orsak till att detta alternativ valdes bort. En fördel med en ostrukturerad intervju är att respondenten har möjlighet att göra fler fria associationer och att respondenten har möjlighet att prata fritt (Bryman 2011, 416). I intervjuguiden har därför en öppen fråga lagts till där respondenten har möjlighet att prata fritt och göra tillägg om det är något viktigt som inte tagits upp under intervjun. Genom att ha detta som en avslutande fråga hoppas vi på att dra nytta av den strukturerade intervjuens fördelar utan att helt gå miste om den ostrukturerade intervjuens fördel i att respondenten får möjlighet att prata fritt.

Avsikten var vid studiens början att möta samtliga respondenter ansikte mot ansikte vid intervjutillfällena, orsaken till detta var att vi ville ytterligare säkerställa att förståelsen i intervjun var god. Då flera av dem befann sig utomlands utfördes vissa av dem över de digitala tjänsterna Facebook Messenger och Skype, vi menar att förståelsen i intervjuerna var fortsatt goda då vi i intervjuguiden gett oss tillåtelse att använda följdfrågor för att öka förståelsen i intervjuerna.

Då vi har genomfört en begränsad studie där vi har intervjuat sex respondenter innebär detta att vi inte anser att vår studie är generaliserbar och inte går att appliceras på andra situationer och kontexter rakt av (Larsen 2009, 24). Dock kan det finnas viss överförbarhet mellan resultaten i vår studie och andra kontexter eller samma kontext vid ett annat tillfälle. För att andra skall kunna avgöra huruvida resultatet i denna studie är överförbart på andra kontexter har vi valt att utgå ifrån principen fyllig redogörelse. Fyllig redogörelse innebär att skriva fram detaljer i den kontext vår studie har utförts och genom detta lämna frågan kring överförbarhet till de som ämnar att undersöka detta vidare (Bryman 2011, 354–355).

I avsnitt 4.4 diskuterar vi reliabiliteten i vår studie och påpekar att denna kan ifrågasättas något så vi genomför en kvalitativ undersökning med semistrukturerade intervjuer som empirisk insamlingsmetod. Vi framhöll att vår studie genom detta är svår att kopiera exakt, vi menar dock att vår studies reliabilitet är förenlig med reliabiliteten i

andra studier där den empiriska insamlingsmetoden har tillåtit icke på förhand bestämda följdfrågor. I genomförandet av vår empiriska studie har vi uppmärksammat att kontakten med presumtiva respondenter hade underlättats och effektiviserats om vi vid första kontakt hade frågat respondenterna om deras mest använda kontaktvägar och hur vi fortsättningsvis genom studien kunde nå dem enklast. Fenesi och Sanas (2015, 395) föreslår i sin artikel att en fråga som kan vara värd att ställa i vidare forskning om humaniorastudenter som lyder: "Did you select your postsecondary program because you wanted a job in a related field?". Detta var något vi tog i beaktande och valde att inkludera denna fråga i vår intervjuguide. Både Johan och Helenes utbildningar är relativt nystartade, Johans kandidatprogram i Europastudier med humanistisk profil startade 2010 och Helenes utbildning i Digitala kulturer startade 2012. Detta kan vara en förklaring till programmets relativt stora mängd kopplingar till arbetsliv i form av praktik och kontakt med aktörer inom branschen som de utbildningarna erbjöd. Detta eftersom riksrevisionens rapport (Lindström & Svensson 2009) visar på att arbetslivsanknytning har fått större betydelse inom högre utbildning de senaste åren.

För att ge läsaren en förståelse för vilken kontext som respondenterna befann sig i har vi valt att nämna deras examensår, utbildning och nuvarande arbetsplats eller arbetsplatser i tabell 1 (se bilaga).

7.3 Teoridiskussion

Under studiens inledande skeden studerades tidigare forskning och en del hypoteser formulerades. Det var i det skedet då ett antal teorier och begrepp spånades fram som antogs vara användbara för problemområdet. De teorierna blev slutligen Careership, The STF model och Planned happenstance. Vi har använt oss av Bourdieus begrepp *kapital* men har valt att utgå från Hodkinson och Sparkes tolkningar av *habitus* och *fält* då vi menar att dessa är sammankopplade med deras andra begrepp *handlingshorisont* och *brytpunkter*. Vi menar därför att det är en fördel för oss att använda Hodkinson och Sparkes definitioner av dessa begrepp eftersom det finns en inbördes relation begreppen emellan som menar inte framkommer om vi skulle använt Bourdieus definition av *habitus*

och fält. Teorierna har möjliggjort för oss att kartlägga hur etableringsprocessen har sett ut för respondenterna,

7.4 Förslag på fortsatt forskning

Vi har tidigare påtalat att huvuddelen av litteraturen i kapitlet med tidigare forskning har haft fokus på jämförelser mellan olika utbildningar och hur länge studenter från dessa utbildningar befinner sig i arbetslöshet efter sin examen. Vi har istället haft fokus på de som har etablerat sig och har ett arbete som huvudsaklig sysselsättning, trots svårigheterna som beskrivits i tidigare gjord forskning. Vi menar att en möjlighet till fortsatt forskning kan vara att kvalitativt undersöka de som inte har etablerat sig och vad dessa svårigheter kan bero på. Ett annat perspektiv som vi anser saknas är hur utbildningsansvariga arbetar för studenternas anställningsbarhet och vilka resonemang som görs kring humaniorastudenters tillsynes svåra etableringsprocess. I vår studie har vi endast undersökt de med kandidatexamen inom humaniora, då forskning visar på att de som läst humaniora på avancerad nivå har lite lättare etableringsprocess anser vi att det hade gett mer kunskap inom området ifall även de som har en master- eller magisterexamen inom humaniora hade undersökts för att få en uppfattning om hur de upplevt sin etableringsprocess.

Referenslista

Armgard, Birgitta, Fasth, Eva & Nelsson, Olof. 2002. *Humanistiska studier och arbetslivet- Uppföljning av studenter efter avslutad utbildning*. Rapport 2002:217. Lund: Utvärderingsenheten, Lunds universitet.

Bourdieu, Pierre.1986. The forms of capital. Richardson, J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Westport, CT: Greenwood, pp. 241–58

Bryman, Alan. 2011, *Samhällsvetenskapliga Metoder*. Malmö: Liber.

Dowling, David, Rose, Samantha & O'Shea, Éidín. 2015. Reconsidering Humanities Programmes in Australian Universities – Embedding a New Approach to Strengthen the Employability of Humanities Graduates by Empowering Them as ‘Global Citizens’. *Social Alternatives* Vol. 34(2) 52-62.

Fenesi, Barbara & Sana, Faria. 2015. What is Your Degree Worth? The Relationship Between Post-Secondary Programs and Employment Outcomes. *Canadian Journal of Higher Education*. 45(4): 383 - 399.

Hodkinson, Phil & Sparkes, Andrew. 1997. 'Careership: A Sociological Theory of Career Decision Making', *British Journal of Sociology of Education*, 1, p. 29, JSTOR Journals, EBSCOhost, viewed 14 March 2017.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur (Polen).

Larsen, Ann Kristin. 2009. *Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups.

Lindström, Eva & Svensson, Leif. 2009. *Studenternas anställningsbarhet – regeringen och högskolornas insatser*. Riksrevisionen. Rapport 2009:28. Stockholm: Riksdagstryckeriet 4

Mitchell, Kathleen E., Levin, Al & Krumboltz John. D. 1999: "Planned happenstance: Constructing unexpected career opportunities", *Journal of counseling & Development* spring 1999, vol 77.

Mncayi, Precious & Dunga, Steven H. 2016. Career choice and unemployment length: A study of graduates from a South African university. *Industry and Higher Education*. 2016, Vol. 30(6) 413–42.

Nilsson, Staffan & Viberg, Anders. 2015. *Etablering på arbetsmarknaden 2013 - Etablerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08*. Rapport 2015:26. Stockholm: Universitetskanslersämbetet.

Patton, Wendy & McMahon, Mary. 2014. *Career Development And Systems Theory: Connecting Theory And Practice*. Rotterdam: Sense Publishers. ProQuest Ebook Central. (Hämtad 2017-04-16).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2009. *Utbildningsstatistisk årsbok 2010*. (hämtad 2017-05-15).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2010. *Utbildningsstatistisk årsbok 2011*. (hämtad 2017-05-15).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2011. *Utbildningsstatistisk årsbok 2012*. (hämtad 2017-05-15).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2012. *Utbildningsstatistisk årsbok 2013*. (hämtad 2017-05-15).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2013. *Utbildningsstatistisk årsbok 2014*. (hämtad 2017-05-15).

SCB, enheten för statistik om utbildning och arbete. 2014. *Utbildningsstatistisk årsbok 2015*. (hämtad 2017-05-15).

Schoug, Fredrik (red.). 2008, *Humaniora I Yrkeslivet*. Rapport 2008:249. Lund: Utvärderingsenheten, Lunds universitet.

Staklis, Sandra & Skomsvold, Paul. 2014. *New College Graduates at Work: Employment among 1992–93, 1999–2000, and 2007–08 Bachelor's Degree Recipients 1 Year after Graduation*. Rapport/Stats in Brief: NCES 2014–003.
<https://nces.ed.gov/pubs2014/2014003rev.pdf> (hämtad 2017-03-15).

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Tabell 1 Respondenternas fingerade namn, utbildning och nuvarande arbete

Fingerat namn	Kandidatexamen	Examensår	Nuvarande arbetsplats(er)
Johan	Europastudier med humanistisk profil	2013	Heltid på representationskontor i en europeisk huvudstad
Felicia	Religionsbeteendevetenskap	2015	Heltid som svensklärare på friskola (högstadiet)
Helene	Digitala kulturer	2016	Heltid på en helhetsbyrå
Johanna	Europastudier med humanistisk profil	2013	Engelsklärare i en nordafrikansk huvudstad (låg- och mellanstadiet)
Eveline	Europastudier med humanistisk profil	2016	Deltid på biståndsorganisation och deltid på friskola (förskola)
Kaltrina	Digitala kulturer	2015	Heltid på ett företag inom förpackningsbranschen

Intervjuguide

Fastställande av ramar: Vi berättar om **studiens syfte** och de **etiska överväganden** som vi tar i beaktning.

Bakgrundsfrågor:

- 1) När tog du examen och inom vilket ämne?
- 2) Hur skulle du beskriva din familjs yrkes- och utbildningsbakgrund? (exempelvis föräldrar, syskon, släktingar osv.)

A) Hur har respondenterna upplevt sin övergång från heltidsstudier till arbete som huvudsysselsättning efter examen?

- 3) Vill du berätta om hur övergången från studier till arbete som huvudsaklig sysselsättning har sett ut för dig?
- 4) Hur ser din nuvarande situation ut gällande studier och arbete?
- 5) På vilket sätt har du dragit nytta av din utbildning i ditt arbetsliv? (Hur relevant har utbildningen varit i förhållande till ditt arbete)?
- 6) Vilken roll har slumpen spelat i din övergång till arbete?

B) Vilka faktorer tror respondenterna kan ha påverkat deras möjligheter till att erhålla ett arbete som huvudsysselsättning efter examen?

- 7) Vad hade du för sysselsättning innan du sökte till kandidatprogrammet? (Exempelvis arbete, studier, arbetslöshet osv.) Hur tror du att dina tidigare sysselsättningar kan ha påverkat dina möjligheter att få ett arbete efter examen?
- 8) Vilka faktorer tänker du kan ha påverkat dina möjligheter att tillförskaffa dig ett arbete som huvudsaklig sysselsättning? (Mikronivå & makronivå: familj, genus, klassbakgrund, nuvarande arbetsmarknad, globalisering, geografiskt läge, media...)
- 9) Om du skulle välja ut tre faktorer som var mest betydelsefulla i din övergång från studier till arbete som huvudsaklig sysselsättning, vilka skulle de vara? Varför dessa tre?

C) Hur anser respondenterna att de bättre hade kunnat förberedas för att erhålla ett arbete som huvudsaklig sysselsättning efter examen?

- 10) Hur såg du på dina framtida karriärmöjligheter?
- 11) Hur upplever du att utbildningen förberedde dig på framtida arbetsliv?
- 12) Finns det något du önskar att *utbildningen* eller *universitetet* hade gjort annorlunda?

13) Hur gick du tillväga för att själv förbereda dig på framtida arbetsliv?

14) Finns det något som du önskar att du hade gjort annorlunda?

D) Hur väl matchar respondenternas förväntningar på vad utbildningen skulle leda till med det faktiska resultatet?

15) Vad hoppades du få ut av utbildningen? (Vad var ditt mål med utbildningen?)

16) Hur gick dina tankar kring vad du skulle göra efter examen?

17) Valde du programmet för att du ville ha arbete inom ett relaterat område? (Varför, varför inte?)

Avslutningsfråga:

18) Är det något du skulle vilja tillägga om det vi har pratat om?